

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Cap. III. Controversiæ particulares modernæ, de probabilitate variarum
opinionum in particulari, per Quæstiones 25.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

refutasse, & argumenta in lucem protulisse quibus opposita doctrina illi omnino præteri debeat.

De cætero, sufficere quandoque posse unius Doctōris auctoritatem ad constituendum opinionem quam in praxi sequi liceat, tradunt auctores plurimi, quorum plerique multo minori quam nos limitatione utuntur. Ex his viginti quatuor adducit *Vericelli* Tom. 1. Quæst. Moral. Tract. 2. singularium q. 5. inter quos est Angelus, Sylvester, Sanchez, Vasquez, Molfesius, Paqualigus, Rolandus, Villalobos, Clavis Regia &c. Accedit Thomas Hurtadus Resol. Moral. Tract. 4. cap. 8. n. 911. affirmans unum Doctōrem classicum sufficere quandoque ad constituendum opinionem probabilem, pro se adducens insuper Baldellum, Martinez, Bonacinam, Reginaldum, Curielem, Suarium, Paqualigum, à quo refert alios innumeros in eandem sententiam citati decif. 360. His addit idem Hurtadus in Append. ad Tract. 10. cap. 3. n. 33. Magistrum à S. Thoma, Pontium, Torrez, Malderum, Sylvium &c. Ex quibus saltem patet non esse peregrinum, incidere posse calum, quo politaliquis, re debet ponderatâ, se unius Auctōris opinioni conformare, quamvis id rarissimè contingat quando plures auctores utrimque concurrunt.

Ex dictis porro colligitur, posse evenire ut, nec quinque, nec decem Auctores sufficiant, ut opinio aliqua sit practicè probabilis. Quando præterea plures & melioris notæ Auctores communi consensu, & absque passione, aut partium studio pronunciant, istam opinionem absolucè, & in praxi esse improbabilem. Aut quando deprehenditur talem opinionem alicui Pontificum Decreto omnino adversari. Sicut ex utroque capite nunc improbabilis est sententia docens, absolutionem Sacramentalem absenti collatam esse validam, quam ante declarationem Clementis VIII. Auctores multi, & graves docuerunt. Quia in his & similibus deficit tunc fundamentum prudentis assensus.

Hinc quoque manifestum est, probabilitatis defensores non metiri opinionis licitum usum, aut probabilitatem, ex solo Auctōrum numero. Multò minus passim docere. Illud omne esse practicè certum, quod est speculativè probabile, quod aliqui ipsis imperitè non affingerent, si Theologorum modernorum doctrinam communem satis intelligerent.

§. VI.

Qui & quales sint pauci recentiores Scriptores, qui communem de probabilitate doctrinam impugnant.

Magno impem in probabilitatis Auctores inter primos insurrexit *Montaltius* in suis Epistolis, quas vocat Provinciales; *Wendrochius* in Notis ad Epistolas Provinciales, quibus disputationem de probabilitate annexuit; ac *Paulus Irenæus* in suis Disquisitionibus. Sed quam parum felix fuerit horum trium conatus, eventus docuit. *Montaltii* Epistole Provinciales condemnatae sunt, ac legi aut retineri prohibita per Bullam Alexandri VII. datam 6. Septembris anni 1657. quæ etiam Lovanii publicata fuit. *Wendrochii* liber, cum opere dicti *Montaltii*, ac *Irenæi*, flammis publicè traditus est decreto Regis Gallia edito Parisiis 23. Septembris 1660. Decretum illud antecessit, contra hos trium viros, Censura plurium Episcoporum, Doctōrum, ac Professorum Facultatis Parisiensis 7. Septembris 1660. quæ declarat in eorum scriptis propugnati erro-

R. P. Arsdex. Tom. II.

res in Jansenio ab Ecclesia damnatos, eaque passim scateri maledicentiâ, quâ nulli hominum conditioni parcunt: Ac proinde decernit Opus illud esse dignum pœnâ libellis famosis à Jure constitutâ.

Scriptit quoque *Vincencius Baronius* librum; qui inscribitur Theologia moralis, adversus Probabilistas. Contra illos etiam stylum armavit *Thomas Hurtado* in suis Resolucionibus Moralibus. Sed quàm hi parum solidis nitantur principiis, vel inde satis prodiderunt, quod uterque in plurimas ex propositionibus ab Alexandro VII. damnatis impegit, ut aperte detexit *D. Nicolaus du Bois* in Tractatu pererudito quod dictas propositiones elucidavit, & suis quamque Auctōribus adscripsit. His accessit gallicè Theologia quædam moralis edita sub nomine *Curatorum Francia*, quæ adeo ab ipso Controversiæ statu aberrat, ut nec sibi, nec prædictis Auctōribus satis cohereat. Multa quoque contra probabilitatis usum suo Sauli Exregi inferuit *Eximius D. Sinnichius*, sed ista *D. Guilielmus le Maire* fusè eventilavit. Inter Jurisconsultos pridem, illustrissimus *Prosper Pagnanus* adversus probabilitatis usum calamum strinxit; Antonius quoque *Merenda* Jurisconsultus, in suo libro de Consilio, eandem doctrinam vehementer impugnat. Quamvis non videatur *Pagnanus* omni probabilitati absolucè adversari, dum num. 448. sic resolvit: Auctōritas unius gravis Doctōris reddit opinionem probabilem, & est fundamentum sufficiens eam tenendi, & ad praxim deducendi, si in contrarium nullus occurrat Doctōr, & utrimque sint rationes aequè probabiles.

Postremò, Benignam sententiam oppugnavit *Iulius Mercorius* Mantuae Inquisitor in sua Basi Theologiae Moralis, qui in hac Controversia discutienda sedulus & moderatus fuit, nec in praxi à sententia communi multum recedere videtur. Adeo ut apud *Wendrochium* illi objiciatur, totum ex illius assertis efficaciter stabiliri, quod in aliis reprehendit, ac proinde illum in *Appendice de probabilitate*, ex professo impugnat. Sed nec *Wendrochii* doctrinam ferre potuit ipse *Vincencius Baronius*, quam insectatur part. 2. a. p. 340.

His aequâ lance perpenfis, facile est judicare, hos paucos Scriptores, nec omnes sibi constantes, nec inter se in oppugnando probabilitatis usu coherentes fuisse: Nec videri quempiam eorum habere conditiones à nobis supra requisitas, ut unus Auctōr novus reddat opinionem suam probabilem contra communem aliorum sententiam.

Veniemus nunc ad particulares quaestiones, de quibus etiam in ordine ad praxim hoc tempore singulariter disputatur aut disputatum fuit, ut etiam de statu & ratione controversiæ utrimque constare possit.

CAPUT III.

CONTROVERSIÆ AC
Quaestiones maximè singulares, etiam modernæ, in vario genere materiae moralis.

SMMULA materia Quaestionum hujus Cap. 3. Quæst. 1. 2. 3. Restrictio mentalis. Negatio criminis in iudicio. Carentia omnis attentionis in Foris Canonici. Quæst. 4. 5. 6. Desiderium mortis, aut morbi alieni. Navis incensio in pugna navali. Necessitas qualis subveniendi proximo. Quæst. 7. 8. 9. Simonia ex pacto gratitudinis. Exercens copulam conjugalem solâ causâ sedanda libidin-

N 2 nis

sole
kin

theo
logia

nis. Furta modica in ordine ad restitutionem. Quæst. 10. 11. 12. 13. Excusatio à jejuniis in causâ non necessaria. Contrahens matrimonium cum voto castitatis. Inebriatio ad grandis mali preventionem. Testamentum aliud priori substitutum. Quæst. 14. 15. 16. Absolutio Coniugum in ordine ad officium & pralaturam. Quæst. 17. 18. 19. 10. Approbatio in una diocesi an valeat in ordine ad alias. Approbatio iniuste negata quid valeat. Peccata dubia in ordine ad confessionem. Communio sine confessione conscientie mortalis.

Quæst. 21. 22. 23. 24. 25. Attritionis sufficientia ad Sacramentum, sive. Amoris benevolentiæ necessitas. Parochiani obligatio in ordine ad Sacramentum confessionem, communionem in parochia. Approbationis Regularium qualiter per Episcopum valeat restrictio, &c.

QUÆSTIO I.

Quinam Auctores, & qua ratione docuerint licitum usum Restrictionis purè, aut non purè mentalis, & de aliis eò pertinentibus?

Restrictio dicitur purè mentalis, quando nec verba secundùm se sumpta, nec simul cum circumstantiis externis sensum verum recipiunt, sed tantùm conjuncta cum aliis verbis quæ solâ mente subintelliguntur. Ut si benè prorsus dicam, me hodie nihil comedis, in mente intelligendo, nihil carni.

Hanc restrictionem illicitam esse docent plerique Auctores nostræ Societatis, ut *Layman* Lib. 4. Tract. 3. cap. 13. n. 7. *Coninck* de actib. supern. l. 1. disp. 10. dub. 3. *Card. Lugo* de fide, *Ripalda* & passim alii: nec ullum vidi nostrorum Professorum multis annis quibus Lovanii docui, qui illi contrarium tradiderit. Unus fuit à pluribus annis P. Leonardus Lessius qui in Opere celeberrimo quod edidit de Jure & Justitia lib. 2. cap. 42. dub. 9. num. 47. secutus est *Navarrum*, & illos tantùm qui docent licitum esse aliquando, & iusta de causa, uti restrictione purè mentali. Neque ipsius doctrina in praxi dissidet à communi ac vera sententia, quæ agnoscit licitum esse uti restrictione non purè mentali, quando scilicet circumstantiæ externæ consignificant id quod in verbis prolatis non exprimitur: sed tantùm differt ab illis in explicatione & probatione suæ sententiæ. Nam in omni casu quo *Lessius* docet licitam esse restrictionem mentalem, eo quod verba exterius prolata possint conjungi & sensum integrare cum aliis verbis solâ mente intellectis, alii admittunt eadem verba licitè proferri, eo quod sensum verum faciant, non cum verbis solâ mente occultatis, sed cum circumstantiis externis loquentis, aut interrogantis, & aliâ iustâ causâ, propter quam licitum sit verbis non exprimere, quod externis circumstantiis sufficienter importatur. Hanc autem iustam causam *Lessius* semper requirit, & hæc ipsa est circumstantia externa propter quam licitum sit verbis restrictis uti ex sententia communitatem plurius qui *Lessium* vehementer impugnant. Ut si Confessarius interrogatus de Petro homicida dicat, Petrum confessum non esse homicidium: Alii dicent id licitum esse propter iustam causam, quæ facit ut persona confessarii loquentis æquivalcat his verbis, sic ut tibi debeam dicere; *Lessius* autem docet licere sic loqui, quia adest iusta causa ut solâ mente intelligantur eadem verba, sic ut tibi debeam dicere.

Hinc patet quam iniquè aliqui *Lessii* doctrinam

traducant tanquam in praxi perniciosam, & destructivam commercii humani. Quod præ cæteris magno ardore, sed viribus exiguis contendit *Juanes Barnesius* natione Anglus, Ordine Benedictinus, qui non tantùm *Lessio* injurius, sed etiam Ordini suo rebellis fuit, contra quem infami libello debachatus est, & carcere punitus. Alter *Lessianæ* doctrinæ hostis præcipuus est *Thomas Hurado*, Ordinis Regularium minorum in Resol. de vero Martyrio resol. 70. digress. 6. sect. 2. qui imperitè affirmat, nullum ante tempora *Lessii* restrictiones purè mentales defendisse, quod quàm aperte falsum sit non parebit. His utinam locum se non adjunxisset *Jonichius* in suo Saule Exrege lib. 1. c. 10. §. 392. ubi contra *Lessium* præ cæteris, tanquam magnum Restrictionum mentalium patronum, ut loquitur, multa diffusè conglomerat, qui tamen, si alios Auctores studiose expendisset, facile reperisset plures ante & post *Lessium*, qui multò magis huic doctrinæ patrocinati fuerunt.

Restrictiones liquidem purè mentales, quas *Lessius* paucis tradidit, pridem ex professo defendit *Navarrus* Commentario in Caput. *Humane aures*. Eius sua Summa Cap. 12. num. 8. 9. 14. 18. &c. Citat quoque *Lessius* pro licito earum usu, se multò antiquiorem, *Sylvestrum*, *Angelum*, *Adrianum* postea Pontificem, *Joannem Majorem*, deinde *Toletum* & *Valentium*. Quod si voluisset esse magnus Restrictionum mentalium patronus, poterat in eandem sententiam adducere, *Faludanum*, *Capreolum*, *Almainum*, *Greg. Armonensem* &c. Quibus, ex recentioribus, accessere *Pænitius*, *Rodriguez*, *Salonius*, *Philarchus*, *Ludov. Lopez*, *Sayrus*, *Porrel*, *Gazæus*, *Bonacina*, *Barth. Medina*, & alii, qui vel universim, vel in particulari casu referunt iustam ob causam licitam esse restrictionem, quam non aliunde quam ex verbis mente subintellectis constat, & probatam esse volunt.

Ex quibus facile colligas qui sint, & ab initio fuerint Auctores istius sententiæ: & quàm iniquè imputetur illa Scriptoris Societatis, qui ad cæteros comparati exiguo profus numero eam tradiderunt. At, inquires, quorsum Societati præ aliis obtineatur doctrina tam invidiosa? Malo ego hujus causam ab aliis excogitari, qui libenter suum cuique relinquunt.

Ceterum restrictio, quæ est purè mentalis ut à nobis passim rejecta, ita nunc ab Innocentio XI. eo modo reprobatur qui exprimitur supra in propositione 26. Ratio est. Quia & debite sinceritati, & commercio humano variis modis merito inimica reputatur, ut fufius cum aliis supra nos *Layman*, *Coninck*, *Azor*, *Rebellius*, *Ripalda* de fide disp. 4. num. 62. *Card. Lugo* de fide disp. 4. sect. 5. num. 62.

Qui & ritè ostendunt quo modo ex iusta causa licitè quandoque usurpari possit restrictio illa non purè mentalis, quæ sita est in circumstantiis externis quæ verbis æquivalent, & cum iis consignificant, & verum sensum efficiunt, ut hic supra explicui, addito exemplo v. g. Confessarii qui de conspiratione Pœnitentis in Principem à Principe interrogatus possit dicere, nescio. Sunt tamen aliqui, sed pauci, modernæ qui id licitum negant, sed volunt interrogatum à Principe præsertim non Catholico debere dicere, non posse se ad illud interrogatum respondere. Sed certum videtur responsum illud suspicionem non me dicam generare de confessione istius conspirationis, adeoque cum confessionis sigillo non consistere.

Quæst. An licitum esset Missionario inter Chineses infideles more Gentis adhibere Idolo externam adorationem, sed intentione clam directa ad Deum ut represententur in Imagine Crucifixi penes ipsum floribus connecta, aut propædolum occultata.

Respondeo negativè: Nam in professione fidei, ob gravia quæ redundant incommoda, omnis simulatio, restrictio, & æquivocatio interdicta esse debet. Gravis est accusatio Thomæ Hurtado, & aliorum qui post illum hanc praxim quibusdam apud Chinas Missionariis affinxerunt. Illam abundè detestatur Decretum generalis Inquisitionis Romane editum Anno 1656. quod extat apud P. Theophilum Rainaudum de Missis Sinensibus, ubi fabulam illam apertè refutat. Exat quoque Lovanii dum hæc scribo, testimonium authenticum Dominici Mariæ Sarpetri Ordinis Prædicatorum, qui præsens apud Sinenses Missionarium egit.

QUÆSTIO II.

An debeat censurari, aut improbabili haberi hæc propositio, Reus & Testis non obligatur ad mentem Judicis respondere, si dubitent an legitime à Iudice interrogentur?

Respondeo, Nullam saltem extare legitimam istius doctrinæ censuram. Illam diserte tradit apud Dianam Part. 3. Tract. 5. Resol. 91. Sotus, Bannez, Medina, Salas, Lessius, Henriquez, quibus addit Villobos Tom. 2. Tract. 16. dif. 1. n. 6. Cajetanum, Adrianum, Aragonium, Salonium, & alii alios. Et sequitur ex Principio à pluribus admisso, non teneri subditum obedire Superiori cujus dubia est jurisdictio aut potestas, eo quod in dubio melior sit conditio possidentis suam libertatem.

Porrò Malderus 2. 2. cap. 3. dub. 1. absolute affirmat probabile esse, Reum non teneri crimen capitale futuri, si non sit in eo deprehensus, aut convincendus, & spem habeat evadendi. Et minori limitatione Petrus à Navarra l. 2. de rest. cap. 4. n. 142. sic pronunciat: Piè & probabiliter existimo in causa criminali, præcipue capitis, posse Reum in conscientia veritatem secluso mendaciorum contegere. Idem cum Reginaldo, Joanne Sanchez & Lessio docet Rodriguez, Spatarius, Portel, Salzedo, Peyrinus, apud Dianam Part. 2. Tract. 15. Resol. 27. Accedit Cardinal. de Lugo de Just. Tom. 2. D. 40. Sect. 1. n. 14. qui ait Turrianum immeritò hanc sententiam improbabilem dixisse. Multoque acrius in hoc Turrianum, & Texedam castigat Diana Part. 10. Tract. 13. Texeda, inquit, & Turrianus nimis audeacter se gerunt in censurandis Doctorum virorum opinionibus.... Opponiturque, Texedæ judicium gravissimum M. Serra 2. 2. q. 69. art. 1. dub. 1. Ego, inquit, absolute hanc sententiam ob auctoritatem auctorum citatorum, & argumenta facta, probabile esse judico: Eandemque recentius Franc. Bone Spei admittit communiorem esse Theologorum doctrinam, de justitia d. 4. dub. 3. n. 57.

Quæres porrò, An hæc sententia quam Auctores omninò probabilem agnoscunt, de Reo negante crimen capitale semiplenè probatum, intelligi debeat de solo periculo vitæ, an etiam de quovis damno multum gravi, ut est exilium, triremes, gravis jactura bonorum, aut famæ? de Fide hic non agitur.

Respondeo, etiam in his casibus probabilem censeri à Navarra l. 2. de restitut. cap. 4. n. 137. referente etiam pro eadem Panormitanum, Sylvestrum, Angelum, Armillam, &c. Illamque docet Em. Rodriguez in Summa, ac probabilem asserit Suarez, Sa, Lessius, Vega, & plures alii. Non ita tamen ut aliquis horum existimer licitum esse mediante mendacio crimen contegere. Præmissis non obstantibus, arbitror doctrinam illam haud temerè tradendam populo præsertim rudiori, ob incommoda ex ea non satis intellecta facile fecutura.

QUÆSTIO III.

Quid censendum de sententia qua tradit, non requiri attentionem internam, ut satisfaciat præcepto recitandi Horas canonicas?

Auctoritatem sufficientem huic sententiæ conciliare nititur assertio variorum Scriptorum, qui censent attentionem internam non spectare ad substantiam Horarum ab Ecclesia præceptam: modò non exerceatur aliud opus externum quod per se excludat omnem attentionem internam. Non negant tamen intervenire peccatum veniale, aut etiam mortale si adsit gravis irreverentia, aut contemptus officii divini. Ita docet S. Antoninus P. 3. Tit. 13. Cap. 4. §. 7. citans etiam Hostiensem, & Umbertum. Item Sylvester in Summa v. Horæ q. 1. n. 13. Angelus verb. Horæ n. 27. Evagatio, inquit, quæ est advertentis, & solum secundum actum interiorem, licet sit temeraria & gravis, non tamen est mortale, nisi propter contemptum. Durandus in 4. d. 15. q. 12. n. 6. Valerius in Differ. utriusque fori V. Horæ. differ. 1. ubi pro se citat plurimos. De hac quæstione agens Herinx Tract. de Relig. d. 2. q. 4. n. 40. & referens non suam sed aliorum sententiam, Censeo, inquit, valdè probabile ab Ecclesia non præcipi attentionem internam, sed solum externam. Denique Leander à SS. Sacramento Tom. 2. de Sacram. Tract. 6. d. 13. q. 13. citans insuper pro eadem Joan. Medinam, Archidiaconum, Agidium, Dianam: Sine metu, inquit, probabile esse affirmo cum Lessio, Henriquez, Victorello, Layman.

Verùm, et si hæc sententia spectata forte sola auctoritate probabilis alicui videri possit, & idonea ut scrupulos subveniat, qui facile imaginantur se in recitatione Horarum nullam habuisse attentionem: existimo tamen spectata ratione illam non subsistere. Negari enim non potest quin Ecclesia divinum Officium præcipiat prout est oratio sive precatio, non ut est sola verborum recitatio sine ulla mentis ad Deum elevatione. Atqui oratio necessariò involvit aliquam mentis applicationem, vel ad sensum verborum, vel ad eum cui oratio persolvitur; nemo enim dicet illum orare Deum, qui sola voce recitans Psalmos Davidicos curat sibi prælegi aliquam historiam, ad quam totam mentis attentionem convertit. Ergo qui magna parte Officii divini sponte caret omni profusus attentione internâ, non persolvit orationem quam præcipit Ecclesia, adeoque etiam inde reus est gravis peccati, propter officium divinum non debitè persolutum.

QUÆ-

scde
Kin

leo
ogia

QUÆSTIO IV.

An licitum sit, saltem probabiliter, in animo desiderare, aut à Deo postulare mortem, aut morbum alterius, si damna ab illo iniquè inferenda non possint aliter evitari?

Respondeo, non paucos esse qui eam doctrinam admittunt, modò hæc duo accedant; *Primò*, ut illud desiderium non oriatur ex affectu inimicitia, quo alteri optetur malum ut ipsi malum est, sed tantùm ex desiderio propriæ & alienæ incolunitatis, aut utilitatis ab alio iniquè impediendæ, sine alia cooperatione externa. *Secundò*, ut damnum avertendum tanti sit momenti, ut possit cum alterius morte æquiparari. Et hanc sententiam docet *Sotus* de Just. lib. 5. Quæst. 12. *Petrus Hurtado* in 2. 2. Tom. 2. de Char. Disp. 13. Sect. 4. item *Joannes de la Cruz* in Direct. Part. 1. de homicidio Dub. 3. *Zanardus*, *Conradus*, *Cajetanus*, & ipse *D. Thomas* 2. 2. Quæst. 76. Art. 1. Corp. sic loquitur: *Si autem aliquis imperet vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum, nec erit maledictio per se loquendo. . . . Contingit autem, malum aliquod dici imperando, vel optando sub ratione duplici boni: quandoque quidem sub ratione iusti: & sic iudex &c. quandoque verò dicitur aliquod malum sub ratione utilis; puta cum aliquis optat, aliquem peccatorem pari aliquam aegritudinem, aut aliquod impedimentum, vel ut ipse melior efficiatur, vel ut saltem ab aliorum nocimento cesset. Similiter idem in 3. d. 30. q. 1. art. 1. ad 4.*

Ratio autem hujus est, quia motivum propriæ utilitatis aut incolunitatis conservandæ non est per se malum, & affectus mortis alienæ procedere potest non ex vindicta, sed ex motivo honestatis, & justitiæ, ne scilicet alter peccet, & Deum ulterius offendant gravia damna injustè inferendo. Sic, si quis furorem amentis declinare non possit, licitum est hominis illius mortem optare: nulla in hoc desiderio intercedit inimicitia. Ex quo patet hujusmodi votum posse tendere in solam indemnitate propriam, & ab omni vindictæ labe defecari.

Decet tamen ab hujusmodi desiderio homines dehortari, ob periculum, ne dilabantur ulterius ad affectum inordinatum odii, aut vindictæ. Habent interea ex hæc doctrina quod timeant viri potentes, ne iniqua vexatione, pauperum suspiria, & iustas ad Deum preces in se commoveant, nam, desiderium pauperum exaudit Dominus.

Dices, Doctrina hæc videtur proscripta ab Innocentio XI. in propositione 13. *Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus trahere, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia persone, sed ob aliquod temporale emolumentum.*

Respondeo, negando assumptum. Non enim admittunt Theologi prædicti probabilem sententiam tam indefinitam, ut continetur in propositione damnata, neque ob temporale emolumentum: moderationes adhibent (quemadmodum in principio insinavi) magnâ dignâ consideratione. Quæ omnes neque explicitè neque implicitè adhibentur in ista propositione: Non explicitè, quia tantùm cavetur ne fiat ex displicentia persone; non implicitè, videlicet per hæc verba: *Si cum debita moderatione facias, quia*

expressè dicitur (quod dicti Theologi non admittunt) fieri id posse ob aliquod temporale emolumentum, illud non exponendo ulterius, quod tamen necesse fuisse, & quidem magis, quàm excipere affectum inimicitia: de hoc quæ sit malus, dubitare nemo potest; aliud autem propriæ utilitatis an, & quousque permissum sit intendere, non ita passim notum. Itaque si actor quicumque propositionis damnatæ capere eam voluisset in sensu illorum Theologorum, usque etiam usus fuisset illdem expressè modificationibus, quibus hi utuntur: quod cum non fecerit, figuram est per hæc verba: *Si cum debita moderatione facias, tantùm caveri, ne fiat cum immoderato ardore, vel periculo prolabendi in actionem externam: & propter hæc, aliaque, digna fuit illa prohiberi.*

Cæterum ex dictis manifestè sequitur, nequaquam licere filio expetere mortem patris sui ob hereditatem opimam inde sibi obtenturam: Etenim patrem iniquè non impedit utilitatem illius, utendo bonis suis quamdiu vivit. Præterea dedecet vel maxime hominem, optare mortem illi, à quo post Deum vitam accepit, emolumento quocumque temporali, quod se de consequeretur non obstante, &c. Unde etiam damnata est ab Innocentio XI. Propositio 14. hujus doctrinæ contraria.

QUÆSTIO V.

An in prælio navali licitum sit militibus, ignem pulveri nitrico injicere, & se mari committere, ne ipsi, cum navi, & opulenta præda in hostium manus deveniant?

Respondeo, probatis Auctoribus videri id licitum esse, si hæc conditiones observentur: *Primò*, ne id fiat ea intentione ut quis seipsum directè occidat, sed ne hostis iniquus præda ditetur, & si fieri possit, propria vita servetur. *Secundò*, ut nulla sit spes navium, aut vitam aliter conservandi, nec in eo statu sit ut de animæ salute desperetur. Hanc sententiam docet *Lessius* de Just. & jure lib. 2. cap. 9. Dub. 6. sed & probabilem censet *Marchantius*, *Trullench*, *Frab.*, *Velasco*, *Wiggers*, de Just. Tract. 2. cap. 2. Dub. 8. *Malderus*, & *Diana* Part. 5. Tract. 4. Resol. 26. & debi: Contra plures qui existimant hanc esse directam occisionem, quæ nunquam licita est.

At contrarium probatur, quia sine directâ intentione licitum est adhibere ignem pulveri tormentato ad evertendam arcem aut mœnia hostilia, etsi quis videat se arcis ruinâ, aut alio modo interimendum, et admittit *Cajetanus*, & *Sylvester* verbo bellum. Quæst. 3. Item in naufragio qui arripuit tabulam, quâ possit vitam suam servare, licitè eam concedit viro principi, aut etiam insigni amico, esto videtur fluctibus absorbendum, uti docet *Vitoria*, alique apud *Dianam* Part. 5. Tr. 4. Resol. 24. Laudat quoque *S. Ambrosius* Lib. 1. de Offic. cap. 40. factum Eleazari lib. 4. Machab. cap. 9. qui ut turrim ligneam hostibus electam & elephanti impostam everteret, elephanti se suspensit, eumque gladio confodit, cujus tamen lapsum quoque obruendus erat.

Nec leve pondus huic sententiæ adjicit mandatum Philippi IV. Regis piissimi, quo præcepit Ducibus navium Indicarum, ut si nequeant aliter hostes evadere, naves perforent, ut submergantur, ne prædatam opulenta in hostium potestatem deveniat, quibus suas vires contra Regem multum roborarent.

Hoc

Hoc verò Rex iustissimus haud dubiè non praecepisset, nisi ea de re viros doctos ac sapientes consultuisset.

Unde patet, etsi hæc sententia ob periculum abusus faciendæ non sit, non esse tamen omninò damnandos, si qui, cum conditionibus initio appositis, eam improbare noluerint.

QUÆSTIO VI.

Quæstio multum agitata est: An, & in qua necessitate teneatur dives ex superfluis sui status proximo subvenire?

Rerò locum ullum habebit hæc quæstio, si per se perflua, cum quibusdam, intelligas ea quæ non requiruntur ad meliorandum statum præsentem, aut acquirendum novum, ut v. gr. ex mercatore fiat nobilis, aut ex Canonico Decanus, ex Decano Episcopus &c. Per superflua igitur hic intelligo ea bona, sine quibus præfens vite status in quo jam constitutus es, sat commodè ducitur.

Respondeo ad quæstionem: Primò, quemlibet graviter obligari, ex superfluis statui præfenti, succurrere gravi necessitati sui proximi. Hoc enim ad minimum requirunt Scripturæ illæ quæ graviter exprobrant, divitibus neglectum misericordiam, in sublevandâ fame, siti, & nuditate proximi.

Dico etiam secundo, graviter peccare divitem cui decerum esset ex superfluis suo statui, in *Communibus pauperum necessitatibus nullam elemosynam erogare*. Hanc quoque assertionem probant eadem Scripturæ, & communior Doctorum consensus.

Sunt tamen aliqui Auctores qui negant in hoc casu gravem obligationem incumbere. Nec desunt alii qui pro hac subventionem nullum præceptum, sed tantum consilium admittunt. Pro hæc doctrina adducit *Diana* Part. 2. Tract. 16. Resol. 26. *Sylvestrum*, *Alensem*, *Armillam*, *Paladanum*, *Gabrielem*, *Navarrum*, nec non *D. Antoninum*, *Molfesum*, *Medinam*, *Toletum* & *Malderum*. Huc etiam adduci possunt illi qui negant incumbere gravem obligationem subveniendi in gravi necessitate, ut est *Gabriel & Alensis*, eamque doctrinam probabilem vocat *Malderus* apud *Dianam* loco citato. Quamvis illud sustineri videatur absque motivo sufficienti, ob rationes supra assignatas.

Quæres, An probabile sit, in extrema etiam proximi necessitate præcepto subveniendi satisfacere eum, qui egentium mutuum concedit, cum obligatione reddendi si ad lautiorum fortunam perveniat? Doctrinam hanc in praxi probabilem absolute censet, & docet *Martinus Navarrus* in Summa c. 24. n. 5. & fusius cap. 17. n. 61. *Adrianus* postea Pontifex illius nominis VI. in 4. de Rest. pag. 64. col. 4. *Covarruvias* in Reg. Pecc. Part. 2. §. 1. n. 4. citans *Almainum*, & *Medinam*. Denique auctor recentior *Franciscus Bona Spei* approbat doctrinam illam ut rationi consentaneam, quando dicta necessitas moraliter certò prævideretur non nisi aliquo tempore duratura.

QUÆSTIO VII.

Quid sentiendum de opinione quæ docet, Non esse Simoniam, obligare se pacto expresso conferendi spirituale pro temporali ex gratitudine, vel alio titulo non involvente commutationem iustitiæ?

Respondeo, opinionem illam esse improbabilem, præsertim post damnatas ab Innocentio XI. Propositiones 67. inter quas *Propositio* 42. 45. & 46. favore videtur isti opinioni.

Adde, nisi in quæstione sub mortali id prohiberetur, facile eluderetur lex Ecclesiæ prohibens simoniam vitium: tradens enim vel accipiens temporale occasione spiritualis, excusari sic semper posset ab omni peccato mortali, cum facile ultra æquitatem propria cupiditas impellat. Alia ratio, quæ communiter à Doctoribus adfertur, habetur infra Part. 3. Tract. 5. c. 12. in fine. Et pluribus hæc doctrinam confirmat *Suares Tom. 1. de Relig. lib. 4. de Simonia. cap. 45. n. 9. Layman lib. 4. Tract. 10. cap. ult. §. 2. Azorius, Filiucius*, alique reprobandes pactum illud, do, ut te obliges ex gratitudine daturum.

QUÆSTIO VIII.

An & qui Theologi admittant, excusandum esse ab omni culpa etiam veniali, qui exercet copulam conjugalem ex sola causa sedanda libidinis?

Respondeo, plures id admittere, si copula illa sit moderata, & alios fines positivè non excludat, ut est procreatio proles, aut persolutio debiti conjugalis. Quamvis enim videantur aliqui moderni cum *Simmichio* hanc doctrinam novæ laxitatis accuare, pridem tamen pro ea *Sanchez* de Matrim. l. 9. d. 9. adducit plures, & præstantes Theologos, *Cajetanum*, *Durandum*, *Richardum*, *Majorem*, *Almainum*, *Nider*, *Pbilarchum*, *Anglezium*, *Palacios*, *Perezium*, *Navarrum*, &c. Negari enim non potest quin usus matrimonii institutus sit etiam ad sedandam libidinem, & ad vitandum hoc modo periculum incontinentiæ, ut colligi potest ex verbis *Apostoli*, *Melius est habere quam iri*.

Secundò quæres porro: An usus conjugii propter solam delectationem sit necessariò peccatum saltem veniale?

Respondeo, prohibitam esse partem negativam ab Innocentio XI. Propositione 9. Ratio est, tum quia delectatio non rectè statuitur homini causa integra exercendi illum actum, qui præcipue ordinatur ad alios fines honestos, quos excludit, per affectum illum immoderatum: Tum quia illa voluptas carnalis plurimum perturbat corpus, ac destituit mentem sustententis; ut proinde à ratione alienum omninò sit eam sic per se instar bruti appetere. Itaque, omittis aiorum opinionibus, tradunt hæc doctrinam, ad mentem illam Pontificis, *S. Gregorius Magnus* in Resp. ad 10. Interrog. *Augustini* Anglorum Episcopi, & l. Pastor. curæ P. 3. Admon. 28. *S. Augustinus* citatur pro eadem lib. de bono Conjug. c. 6. 10. n. 1. 3. contra. Jul. c. 21. l. 1. de Nupt. & Concup. c. 4. *S. Petrus Damiani* l. 1. Epist. 15. & *S. Thomas* 4. Sent. d. 31. q. 2. a. 3. in Corp. Quos passim sequuntur Auctores nostræ Societatis, ut *Card. Toletus*, *Præpositus*, *Comnec*, *Tannerus*, *Amicus*, *Di Castillo*, *Henriquez*, *Fagnandez*, *Sanchez*, alique, qui accuratè citantur apud *Wilhelmum Sandaun* in Confut. triumvir ad Propositionem 9.

QUÆSTIO IX.

An, aut quomodo admitti possit, illum qui interpolatus vicibus per furta modica & tantum venialia ad summam notabilem pervenit, non obligari sub mortali ad totius summa restitutionem?

Ut autem illa furta sint tantum venialia, requiritur, ut dum minuta quantitas surripitur, non sit

scde
kin

leo
gia

fit intentio progrediendi ad aliam, & aliam, quæ simul sumpta compleat summam notabilem: requiritur etiam, ut in illa ultima acceptione non advertat surripiciens se complere materiam gravem.

Respondeo igitur ad quæstionem, id simpliciter admitti non posse. Ratio est, quia qui graviter læsit jus alterius, debet illud etiam sub gravi peccato reparare: sicut enim natura dicitur non posse alteri inferri injuriam, ita quoque dicitur eam si illata sit, esse compensandam. Jam autem ille de quo hic, graviter læsit jus alterius, perveniendo eatenus ad summam notabilem; cum per hanc, licet paulatim acceptam, damnum verè magnum intulerit proximo rationabiliter invito; adeoque moraliter illa furta minuta dici possunt una summa totalis. Sic docent & probant fultus nostri passim, *Suarez, Azor, Rebeckus, Valentia, Salas* eisdem citans in 1. 2. q. 88. d. 16. *sect. 27. Sanchez l. 1. in decal. c. 4. Reginaldus Tom. 2. c. 1. q. 4. Vasquez Tom. 1. disp. 146. c. 2. aliique.*

Dices primò, Summa notabilis simul, longè majoris æstimationis est & magis utilis ad usus humanos, v. gr. ad emendam pro opportunitate rem notabilem, quam eadem summa accepta per partes post certa intervalla, uti patet in censibus & in solutione, quæ præstari debet diversis terminis v. gr. post singulos annos pars tertia, vel quarta: ergo etiam lex naturæ magis prohibet acceptionem rei notabilis simul, quam ejusdem per partes: Ergo is in casu non obligatur ad restitutionem sub mortali.

Respondeo, inde tantum sequi, quando minuta successivè accipiuntur, eò majorem quantitatem requiri ad materiam notabilem, quò majus est intervallum temporis inter singulas acceptiones: nos verò supponimus per minuta furta & tantum venialia ablatam esse materiam notabilem in ratione damnificationis, proportionatè ad intervallum. Quòd quidem si valdè exiguum aut non adeò magnum sit, non requiritur ad materiam gravem major quantitas, dum paulatim accipitur, quam dum simul; eò quòd tum illa ejusdem sit æstimationis aut æquè plerumque utilis ad usus humanos: Aliud est dum intervallum multum notabile intercedit.

Dices Secundò, cum in qualibet acceptione surripiciens non peccaverit nisi venialiter, non videtur obligari posse ad reparationem omnimodam sub gravi peccato: pœna namque debet esse proportionata culpa.

Respondeo Primò: subinde aliquis obligatur sub mortali ad restitutionem rei alienæ, qui antecedenter ne quidem venialiter peccavit, uti patet v. g. in eo, qui comperit se detinere summam notabilem alterius in se vel in æquivalenti: hic enim sine dubio peccaret graviter, si eam non restitueret. Neque obligatio ista propriè est pœna, sed potius onus quòd vi damni iniquè illati oritur, non ut obligato male fit, sed ut damnificato satisfiat.

Respondeo Secundò, negando assumptum: ad obligationem sub gravi restituendi summam notabilem, etiam per partes acceptam, sufficit, quòd qualibet ejus pars ablata fuerit deliberatè: nam sic æquè læditur proximus (uti suppono) in bonis suis, quam si eadem summa ablata fuisset simul. Ad peccatum autem mortale insuper requiritur, ut summam istam intenderit auferens vel saltem præviderit: Deus namque in irascendo seu puniendo respicit potissi-

mum qualitatem voluntatis prave; in obligando ad compensationem, qualitatem noxæ alteri illata. Insuper pro magnitudine damni iniquè illati, gravis vel levis obligatio necessariò exurgit, non pro magnitudine peccati: aliàs qui rem pravam alteri abstulisset cum peccato mortali, vel quia putabat esse magis valoris, vel quia habebat intentionem auferendi successivè plura usque ad summam gravem, teneretur sub mortali rem illam parvam restituere, quòd tamen à vero alienum est.

Ex dictis colligitur primò, illum de quo in quæstione, obligari similiter ad redditionem, etiam quantitas sic accepta consumpta fuerit: nam manet tunc equidem verum, quòd intulerit proximo per injuriam grave nocumentum; ad quòd parum referre solet, si res ipsa sic accepta consumpta sit, si non. Si tamen ea extaret, teneretur is sub mortali ad restitutionem, non tantum ratione injustæ acceptionis, sed etiam ratione injustæ detentionis quantitatis notabilis ex minutis conflata: proximus enim utroque modo graviter damnificatur.

Colligitur secundò, non exurgere obligationem magnam, quando illa minuta furta sic accepta sunt, ut in morali æstimatione una summa totalis, aut notabilia damnificatio censeri aliquo modo nequeat; prout fit, dum inter quodlibet furtum, per se leve, spatium longi temporis intercedit. Quòd etiam specialiter locum habere potest in talibus furtis levibus domesticorum circa ea quæ aliàs in usu communi sic consumerentur ut perirent ut Dominus levem ex iis jacturam sustineret, adeoque non censetur plerumque rationaliter esse graviter invitus.

Cæterum sententiam prædictis oppositam tradiderunt multi; sed hanc rectius probari patet ex prædictis, uti & ex iis quæ habentur infra Part. 3. Tract. 6. cap. 7. n. 7.

Quæres porrò: An licitum sit, non tantum in extrema, sed etiam in gravi necessitate furari, aut potius surripere quantum necesse est ad sublevandum necessitatem?

Respondeo, partem affirmativam etiam pro gravi necessitate, prohibitam esse ab Innocentio XI. Propositione 36. Ratio est, quia licet alius teneatur per se proximo in gravi necessitate subvenire, non tamen et justitia, uti tenetur in extrema necessitate. Colligitur hoc ex ipsa divisione bonorum in principio mundi: illa namque à Deo ad usum hominum condita, dividi non potuerunt nisi hac conditione, ut quilibet in extrema necessitate ex illis accipere posset quantum necesse esset ad eam sublevandam: ex lege enim naturali obligatur homo vitam suam conservare, quamdiu potest. Hoc autem non habet locum in quæstione, siquidem ibi non agitur de periculo saltem propinquo mortis.

Præterea, facultas surripiedi in gravi necessitate, noxia valdè foret generi humano: daretur enim occasio furandi, cum frequenter fingerent sibi necessitatem gravem pauperes ad accipienda aliena, quale inconveniens non ita occurrit in facultate accipiendi in necessitate extrema.

Attaque censeo, illum qui tantum per accidentem incidit in gravem necessitatem, & aliunde potens est, vel erit pro re in necessitate ablata facile satisfacere, posse auferre quantum eo tempore indiget, cum voluntate

luntate compensandi prima opportunitate, si indigentiam manifestare nequeat abique notabili incommodo. Ratio est, quia Dominus esset irrationabiliter invitus circa istam ablationem, in talibus circumstantiis, & citra suum singulare incommodum.

QUÆSTIO X.

An censeri ritè possit, illum excusari à jejuniis, qui posuit causam non necessariam v. g. lusum pile, aut etiam causam illicitam, ex qua prævitet securum gravem corporis defatigationem?

Partem affirmativam, saltem ab auctoritate, probabilem reddit consensus plurimum Auctorum, qui tradunt sic defatigatum excusari à præcepto jejunii post fatigationem ex tali labore contractam, adeoque posse comedendo vires reparare: quamvis videatur peccasse in causa, assumendo laborem cum jejuniis non consistentem. Tradit enim in primis Pasquellus *decisione 230.* hanc esse doctrinam communem; idemque colligitur ex iis quæ notat Diana Part. 10. Tract. 14. Resol. 11. & Leander de 5. præceptis Tract. 5. d. 8. q. 156. denique Sylvester idem docet V. jejuniis n. 14. Addit, inquit, Petrus de Palude, quod si peregrinatio non est necessaria, peccat illam aggrediens indifferetè... eâ tamen aggressâ, licet impossibile jejuniis frangere, sicut infirmo ex sua culpa, durante infirmitate. Quibus in hoc accedit Escobarus, ac Filiucius.

Sed neque peccare contra legem jejunii ponendo causam defatigationis aliunde illicitam, ex qua prævidebatur securum impedimentum jejunii disertè docet Bonacina Tom. 2. d. 2. q. 8. p. 1. n. 16. ac Leander supra, agens etiâ de labore quaerendi concubinâ, citatq; pro se Medina, Dianam, Filiucium, Petrum de Ledesma, & alios. Existimant enim hi nihil fieri contra hujusmodi præcepta positiva, per hoc quod aliquis velit se ponere in eo statu aut circumstantia ad quam vis præcepti se non extendit; ut licitum est se transferre ad locum ubi jejuniis non obligat, etiam eo fine ut quis à jejuniis eximatur, & genio liberius indulgeat.

Verum his non consentio, quia existimo hæc præcepta non tantum exigere ut quisvis non impeditus ea observet, sed etiam ut quis sine debita causa eorum observationi impedimentum non apponat. Quamvis admittam, impedimento jam illicitè posito, per ipsam comestionem subsequentem nullum peccatum admitti. Et idem est de violatione Festi per omissionem Sacri quando aliquis labore illicito, aut crapula ita se gravavit, ut tempus Sacri somno aut infirmitati insumere necessariò debuerit.

Quæres porro: An eximatur à jejuniis, qui nocturnè quiescit nisi sumptâ cenâ?

Respondeo talem non eximi, etsi magnam noctis partem cum notabili incommodo insonnem ducat, dummodo possit juvari alio modo, nempe si differat refectioem usque in vesperam, sumendo in prandio (quamvis præter usum) solam collationem: Ecclesia enim permittit tantum, cuiusvis non impedito, unicam cibi refectioem in die jejunii, non determinando præcisè illius tempus. Sin autem tamdiu jejunare nequeat absque gravi detrimento, tunc juxta generalem intentionem Ecclesiæ eximitur à jejuniis. Ratio depro-

R. P. Arsdok. Tom. II.

mi potest ex D. Thoma in 4. d. 15. q. 3. a. 2. ubi docet, Bonum statum virtutis consistere in conservatione vite, & valetudinis, sufficientis ad opera quæ quis facere debet. Et postea docet generaliter, Omne id excusare à lege jejunii, cum quo simul & jejuniis prædictis status conservari non potest.

Plures quidem Auctores, quos adducit Diana P. 1. Tr. 9. Resol. 51. docent præfatum absolute liberari præcepto jejunii, adeoque non teneri in prandio ad solam collationem, ex eo quod nemo teneatur (ut ipsi dicunt) invertere ordinem refectioem ab Ecclesia constitutum. Verum hoc non tam est probare, quam supponere ut certum id, de quo agitur in quaestione. Deinde negamus (uti prædictum) ordinem refectioem ab Ecclesia constitutum esse: solum ille habetur ex generali jam consuetudine, à qua recedere licitum est ob justam causam. Sic mercatores, alique in simili causa ut negotia sua peragere possint, differunt sæpè & bene comestionem ordinariam in vesperum, sumentes circa meridiem tantum collationem.

QUÆSTIO XI.

An satis probabile videatur, ligatum voto simplici Castitatis, si contrahat matrimonium sine dispensatione, peccare mortaliter in primatum petitione debiti, non sequentibus.

Ratio dubitandi est, quod consummato matrimonio per primam petitionem debiti, non possit amplius servari castitas, ac teneatur alteri parti petenti debitum reddere, quod videtur non minus castitati adverfari quam debiti petiti; ergo deinceps se habet erga conjugem ac si castitatem non vovisset, cum jam sit in eo statu constitutus in quo non possit castitatem servare. Atque hinc non pauci Auctores hanc sententiam docent, ac probabilem censent apud Mendon in altera opin. disert. 5. quæst. 21. &c.

Respondeo tamen, etsi forte dicta opinio à Doctorum auctoritate non sit improbabilis, nihilominus spectata ratione dicendum videtur, obstructum voto castitatis si matrimonium contrahat, non posse aut primâ vice, aut deinceps sine gravi peccato postulare debitum conjugale, nisi prius voti dispensationem obtineat, ut nobiscum docet Card. Toletus lib. 4. sum. cap. 18. Valentia, Henriquez, Em. Sa, Coninch, Reginaldus, Layman, & alii passim Societatis auctores apud Thom. Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 33. n. 5. Et probatur, quia votum castitatis includit obligationem præcepti negativi, cum promittat abstinere ab omni actu venereo; præceptum autem negativum pro omni tempore & statu durare censetur; ergo etsi tali voto adstrictus, ratione vinculi fortioris, ac juris à comparte per matrimonium acquisiti, comparti petenti debitum reddere, non poterit tamen illud postulare, cum sit ipsi liberum ab hac postulatione abstinere nec ad eam per matrimonii vinculum adstringatur. Et confirmatur ex Cap. Quanto, de iurejurando, ubi declaratur juramentum observandum esse in quantum potest; cum ergo castitas, ex parte votantis servari possit, saltem per abstinentiam à petitione debiti, urget semper obligatio voti ut ab eadem absteineatur. Hinc qui in casu debitum petit, debet id distinctè in confessione explicare, cum sit circumstantia Sacrilégii, quæ continet malitiam specie diversam.

o

QUÆ-

scde
kin

leo
ogia

QUÆSTIO XII.

An cenferi possit, licitum esse inebriare aliquem qui decrevis magnum aliquod malum patrare, si nequeat alio modo impediri?

Responder, cum aliis, Lessius de iustitia lib. 4. c. 3. dub. 4. n. 33. his verbis: *Hoc casu videri licitum provocare ad æquales haustus, & alterum inebriare, hoc est, potum consopire.* Idque probat hac ratione: Licitum est suadendo alium inducere ad minus malum, ut impediatur à graviore malo quod admittere decrevit, ut docet communior opinio: Sed in hoc casu nihil aliud fit quam suadere & inducere ad talem ebrietatem ut gravius malum evitetur: ergo hæc inducchio non est illicita. Favet huic responso *Cajetanus* in 2. 2. quæst. 150. art. 2. & *Sylvester* in Summa, verbo *Ebrietas*, ubi docent non peccare eum qui per modum medicinæ necessariæ alium inebriaret ad corporis ægritudinem depellendam, quia is non tendit in potum ut delectabilem, ideoque non peccat contra temperantiam. Unde inferendum videtur à fortiori idem licere ne anima in statum multo deteriorem prolabatur. Repugnat verò huic sententiæ *Layman* Tom. 1. Lib. 3. Sect. 4. n. 6. negans licere alium inclinare ad minus malum, si non sit pars mali majoris ad quod alius se de facto determinavit. Responderi tamen possit minus malum semper in majori eminenter contineri, ideoque non desunt qui putant sententiam illam posse probabilem iudicari.

Sed potius existimo oppositum dicendum, præsertim de ebrietate formali. Moveor: quia formalis Ebrietas censetur esse intrinsicè mala, ac proinde nunquam licita: cum per eam homo contra naturam reddatur similis bruto in actionibus suis, etiam dum vigilat. Dum dormit, similis quidem est, at juxta naturam: quia somnus tam uni quam alteri necessarius ad vitam conservandam, utriusque consequenter naturalis censetur.

Dices, homo privatur æquè usu rationis per somnum ac per ebrietatem, ergo sicut licitè potest etiam arte procurare illum, ita & poterit hanc procurare.

Respondeo, negando antecedens: per somnum enim sic capitur quis mente, ut nihilominus queat ad eam quovis momento redire, nempe si expergiscatur, aut ab aliquo excitetur, quod locum non habet in ebrio.

Instabis, minus malum est privatio ad tempus rationis, quam patratio v. g. homicidii, ergo ad hanc avertendam licitum erit inebriare eum, de quo in quæstione.

Respondeo, negando sequelam: privatio rationis quamvis secundum se non sit peccatum, tale tamen est efficere eam per intemperantiam, aut modum à natura alienum: nam per ebrietatem (ut ex antecedentibus patet) redigimur ad talem statum, ut pro aliquot horis absolute nec salutem nostram operari, nec actionem ullam humanam, quantumvis necessariam, ritè exercere valeamus. Non sunt autem faciendæ mala, ut eveniant bona.

Adde, quod scelus ab alio designatum, videatur in casu impedi posse, offerendo illi potionem somniferam, absque eo quod hoc advertat.

QUÆSTIO XIII.

An qui Testamentum aut aliud instrumentum publicum & legitimum amisit v. g. de sua nobilitate, patrimonio, &c. possit privatim aliud simile conficere?

Illum per hoc non peccare saltè graviter, cum pluribus docet *Mendo* in *Statera* disert. 13. quæst. 17. *Navarvus* in *summa* lat. c. 17. n. 168. Et favent alii qui admittunt non esse fallarium qui mutat *Scripturam* in aliqua re dummodò veritati innitatur, ita *Petrus Clarus*, *Alciatus*, *Menochius* de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 20. n. 53.

Ratio est, quia neque hic intercedit dolus, neque ulli iactura inferitur, siquidem aliud instrumentum simili simile & legitimum antecederet extabat, quod fortuito amissum fuit, ac proinde nullum jus novum et secundo confertur: ergo novi instrumenti substitutio, cum nulli obstat, & proficit conficienti, non potest ex ea parte esse injuriola.

Fatendum tamen est; in foro externo illum fore puniendum qui tale instrumentum confecisse deprehenderetur; quia forum externum non præsumit illud instrumentum in locum alterius substitui, sed de novo subornari, ideoque actionem hanc tamquam per leges prohibitam puniret. Hic autem agitur de foro conscientia, in quo, secluso scandalo, aut abominosissimo commodo extrinseco, asserunt hanc actionem nullam injuriam continere.

Dixi in resolutione, non peccare, *saltem graviter*: Quia non pauci in confectioe & usu istius instrumenti admittunt incurri peccatum veniale contra veritatem, siquidè illud proferens intendit ut falso credatur esse instrumentum quod primò auctoritate publicè confectum fuit. Alii verò ajunt illam deceptionem sequi tantum per accidens, & præter intentionem conficientis novum instrumentum, quæ per se non tendit ad deceptionem, sed ad conservandum suas fortunas aut famam, alias sine sua culpa, sed casu fortuito amittendam, idque cupit fieri per illud instrumentum non tamquam primum, sed tamquam conformem veritati, & æquitati, quæ in eo continetur.

QUÆSTIO XIV.

Quid agendum in Missione, ubi raris est præsentia Pastoris, de absolutione Sponsi, qui ipso die Nuptiarum deprehenditur vage libidinè affectus, in Confessione qua se ad Sacramentum matrimonii suscipiendum disponit?

Resolvere videtur contra alios passim novus Actor in sua *Methodo remittendi & retinendi peccata* p. 15. differendam esse istius Sponsi absolutionem donec tandem ipso actu constet secutam esse vitæ emendationem, nisi forte præbeat signa penitentiaæ extraordinaria. Quia in consuetudinariis vix reperitur conversio vitæ repentina. Et quidquid ex illa dilatione sequetur turbarum, aut incommodorum, non poterit Pastori imputari.

Respon-

QUÆSTIO XV.

Quid dicendum in communi de aliis Consuetudinariis qui more ordinario confitentur se ex pravo habitu in idem peccatum sæpè relapsos fuisse?

Respondeo, Etsi aliquando possit esse res consilii aut talis benignè differatur, nihil tamen vetat sine delatione tales absolvi, si sincerè asserant se ex animo de peccatis dolere, ac spondeant emendationem, nec recitent media congrua contra illam peccandi consuetudinem; nisi apud eundem Confessarium eadem promissa nimis sæpè sefellerint. Quamvis huic praxi nova quorundam Methodus & doctrina reclamet, de qua alibi. Interea advertant illi, Sacramentum pœnitentiæ institutum esse propter hominem, non autem hominem propter Sacramentum, ac proinde Christum male aliquali periculo exponi Sacramenti valorem, quam hominis Salutem æternam: hæc autem, dilatà absolutione, discrimen incurrit, si ex morte improvise in statu peccati, si ex desperatione pœnitentis non facile ad Confessarium redituri, si experiantur post confessionem cum robore & pœnitentia institutam, se in eodem statu relinquere, & absolutionis beneficium frustra implorare.

Advertant etiam, lucrum ingens ex merito & fructu bonorum operum, & indulgentiarum & Eucharistiæ, quibus pœnitens privatur, quamdiu in statu peccati sine absolutione relinquitur. Denique huiusmodi seeros animarum Curatores interrogo, An ipsi, aut alii Confessarii non sint homines, qui possint subinde prava aliqua peccandi consuetudine laborare? Id nemo inficiabitur. Quid in hoc casu illis fiet? An absolutio deneganda donec tandem forte se emendaverint? Interea remanebunt in pacis licitè baptizandi, celebrandi, absolvendi, & alia Sacramenta conferendi suo populo, cui tenentur inservire. Necesse igitur erit, ut vel gregem suum debito animarum subsidio destituant, vel illis per alios deserviant, vel certè ut absolutionis beneficium, quod aliis negant, sibi velint sine tali dilatione conferri. Unicum his malis superest remedium, ut deposito errore ac rigore noxio, iuxta legem charitatis & iustitiæ, alios in tribunali pœnitentiæ eo modo tractent quo seipsum tractari cuperent.

Sed quid de *Recidivo*, qui aliquoties promisit emendationem, v.g. concubinam dimittere, nec tamen promissa ut potuit implevit? Respondeo, talem dimittendum tamquam indispotum, nisi nova, & extraordinaria seriè emendationis signa exhibeat.

Cæterum, ut supra dixi, non esse lege ordinarià differendam Consuetudinariis absolutionem donec actu vitam emendent, docent tanto numero Theologi, ut ex iis possim omninò triginta rectè lectos & examinatos ex variis Scholis proferre, inter quos est *Suarez* de Religione Tom. 2. Lib. 3. de Juram. Cap. 8. *Lugo* de Pœnit. Disp. 14. Sect. 10. *Dicasillio* de Pœnit. Disp. 10. num. 575. *Sylvius* celebris Doctor Duacenus 2. 2. q. 13. art. 2. ad 2. *Basianus* Tom. 1. verbo, Juramentum, num. 2. *Leander* à SS. Sacramento Disp. 7. Tract. 5. q. 34. *Candidus* Disquis. de Pœnit. 24. Art. 27. Dub. 7. 8cc. Quibus accedit recens & doctus auctor *Ioannes Bosco* de Pœnit. Disp. 7. Sect. 4. & ex eadem Recollectorum Schola Lovaniensi *Guilielmus Herinx* qui præclaris meritis Insulam Iprensensem decoravit.

Respondeo tamen, hanc dilationem non esse conformem communi praxi, aut sententiæ Doctorum passim receptæ ac probatæ, nisi præter subitanam istiusmodi conversionem, adsit in pœnitente specialis ratio cur de præfenti illius dispositione prudenter dubitare oporteat. Nam absque huiusmodi ratione imprudens est Confessarii dubitatio, dum pœnitens affirmans se ex animo & seriò de peccatis dolere, firmumque habere propositum emendationis, ac paratum esse remedia in hunc finem à Confessario præfribenda amplecti. Neque præter hæc aliud à Tridentino ad legitimam pœnitentis dispositionem requiritur. Quod si aliquid horum in pœnitente minus perfectum appareat, pro idoneo remedio non est statim differenda absolutio, sed proponenda sedulo alia motiva quibus illa dispositio perficiatur. Si verò nihil istorum desideretur, quorsum cum tantis incommodis in tempus futurum & incertum proroganda absolutio?

Si præterdus periculum relapsus: An non vides periculum illud dilatà absolutione magis invalescere? Sic enim pœnitens advertens se in pristino statu relictum, & nondum gratiæ restitutum multò facilius peccatis suis nova peccata accumulabit, sperans omnia simul unica absolutione abolenda: qui si ab initio absolutus fuisset, majorem cautelam adhiberet, ne novo flagitio acceptum gratiæ statum amitteret. Quin & ipsa gratia Sacramenti, ad resistendum tentationi, majores ei vires suppeditaret.

Denique praxis contraria, præsertim in casu proposito, manifestè adversatur consilio Apostoli, qui pro remedio contra relapsum in libidinem hortatur 1. ad Cor. 7. *Si se non continent, nubant*; cum è contrario praxis illa novitiam præscribat, ut prius discant se continere, quam nuptiis pro incontinentiæ remedio utantur. Quid verò aliud hoc est, quam velle ægrum prius à morbo integrè convalescere, quam ipsi liceat pharmacum sanando morbo idoneum adhibere?

Huc omninò contraria videtur methodus absolvendi quæ traditur in Tridentino sess. 14. cap. 2. ubi docet, Christum voluisse lapsos in peccata se sistere tamquam reos in tribunali pœnitentiæ, ut per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties de admisso peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possint liberari. Declarat igitur universum, & sine exceptione, pœnitentes etiam relapsos posse toties rite converti, & toties à Sacerdote absolvi, quoties de peccatis verè pœnitentes ad ipsum confugerint. De hac autem pœnitentia sufficienti non potest aliunde certus esse Confessarius, nisi ex verbis, & testimonio ipsius confitentis, futuram vitæ emendationem toto animi affectu promittentis. In tribunali enim pœnitentiæ peccator non solum agit partes rei, sed etiam accusatoris & reus: ideoque illi credendum, non tantum quando se accusat ut reus, sed etiam quando affirmat ut testis se de peccatis dolere, & emendationem seriò proponere, nisi ex signis moraliter certis constet contrarium.

sede
Kinleo
ogia

QUÆSTIO XVI.

An possit verè probabile censei, Confessarium, qui in Sacramentali confessione novit Penitentem ad officium vel praelaturam indignum esse, posse illi in electione gratuita & secreta suum suffragium denegare?

Partem affirmativam Auctores non pauci omnino ut probabilem in praxi sustinere non dubitant. Docent eam cum *D. Thoma* quodlib. 5. q. 6. art. 13. *Paludanus* dist. 31. quaest. 3. *Sotus* de Secreto quaest. 4. post concl. 4. *Petrus de Ledesma* in summa cap. 22. dub. 3. post concl. 5. *D. Antoninus*, *Negnus*, *Deza*, *Medina*, *Mart. de Ledesma*, *Tabiena*, & *Sylvester*, apud *Thomam Hurcado* Tom. 2. Tract. 12. cap. 1. n. 1369. Pro eadem sententia ferè quadraginta Auctores refert noster *Sanchez* de matrim. lib. 3. disp. 15. n. 2. Hos sequitur apud *Dianam* 3. p. Tr. 4. Ref. 76. *Porcel*, *Navarrus*, *Gutierrez*, & alii quos recenset & sequitur *Leander à SS. Sacramento* de Pœnit. Tom. 1. Tract. 5. Disp. 10. Quaest. 84. Quia, cum suffragium sit occultum, censent neque violari sigillum confessionis, neque Sacerdotem privati suo iure quod habet extra Sacramentum denegandi indignum suum suffragium. Quinimò aliqui apud *Sanchez* supra, docent ad denegandum teneri, si id iudicet bono publico expedire.

Nihilominus, sepositâ auctoritate istorum Theologorum, & considerato sine Sacramenti Pœnitentiæ, hanc opinionem ut per se probabilem non admitto. Manifestum namque est confessarium non solum obligari ad servandum secretum, sed etiam non posse sic uti scientiâ confessionis, ut usus cedat vel in apparens nocumentum pœnitentis; cum sic ipsa confessio redderetur perquam suspecta & odibilis. In quaestione autem, usus iste cederet in nocumentum pœnitentis: & per eum usum sibi suspectum, æquè ac per fractionem sigilli, fideles retrahi possint à plena & candida peccatorum suorum confessione.

Hinc pro regularibus universim decrevit *Clemens VIII.* anno 1594. Ne superiores eâ notitiâ, quam de aliorum peccatis in confessione habuerant, ad exteriorem gubernationem utantur. Non parum fortè conduceret, si idem pro Secularibus decerneretur. Intereâ non licet nobis generatim sententiam dictorum Theologorum hinc sustinere ob Decretum *P. N. Claudii Aquavivæ* anno 1590.

QUÆSTIO XVII.

An rectè censeatur Regularem approbatum ab Ordinario ad confessiones secularium in una diœcesi, valde posse ubique confessiones audire, sine approbatione Ordinarii ipsius loci in quo versatur?

Pro parte negativa breviter respondeo infra Part. III. Tract. II. Cap. 2. pro qua nunc inferius adduco *Suares* de Pœnitent. Disp. 28. Sect. 6. *Vasquez* Quaest. 93. Art. 3. Dub. 4. *Granadum* Disp. 5. num. 12. *Layman* lib. 5. Tract. 6. cap. 11. num. 8. *Lugo* Disp. 2. n. 29. ubi adducit Decretum *Urbani VIII.* Et *Diana* Part. 10. Tract. 13.

Refol. 23. ubi recenset *Bieve Innocentii X.* in causa *Angipolitana* novæ Hispaniæ, impressum Romæ anno 1648. in quo ad dubium nonum, negat Regularibus illam potestatem competere sine approbatione Episcopi diœcesani, cum clausula irritante privilegia in contrarium.

Docent tamen pridem varii, Regularem in una diœcesi approbatum posse ubique confessiones excipere, ut *Leander* de Murcia in cap. 6. Regulæ S. Francisci q. 8. *Corduba*, *Propositus*, *Colestus*, quos refert *Diana* P. 6. Tr. 7. Refol. 59. *Baumi* 1. p. Tract. 4. q. 4. & *Bruno Chassaing* de Privil. Regularium Tract. 5. cap. 11. Prop. 2. Sed ab his adeo generatim plerique jam & merito recesserunt.

QUÆSTIO XVIII.

An Sacerdos Regularis manifestè idoneus, cui approbatio ab Ordinario injustè negatur, possit valde in illius diœcesi confessiones excipere?

Negativè resolvo ut infra Part. III. Tract. II. Cap. 2. Quia negatio approbationis non est approbatio, quam Tridentinum expressè requirit. Et ita docent *Leander*, *Vasquez*, *Filiucius*, *Coninck*, *Mendo*, *Dicastillo*, *Lugo*, de Pœnit. Disp. 21. Sect. 5. n. 53. & plures apud *Dianam* P. 8. Tract. 1. Refol. 85. Quia Tridentinum Sess. 24. Cap. 15. videtur in hoc derogare cuilibet iuri antiquo, & privilegio Regularium, dum asserit, Nullum Regulum absque Episcopi approbatione posse confessiones secularium deinceps excipere, non obstantibus, quibuscumque privilegiis.

Pro parte affirmativa stant Theologi non pauci, auctoritatis exiguæ, quos sequitur *Chassaing* de Privil. Regul. Tract. 5. cap. 11. & in eandem sententiam tamè, quam alii adducunt *Rodericum*, *Peitinum*, *Porcel*, *Layman*, *Fagundez*, *Villalobos*, *Zanardum*, *Finedam*, *Cochier*, *Mirandum*, *Grassis*, *Angelum*, & plures alios citat & sequitur *Leander* Disp. 11. Quaest. 85. Et hoc privilegium vigere post Tridentinum supra citatum dicit docet *Navarrus* in Manuali c. 27. num. 264. Et alii moderni quos refert *Casropalao* hic Punct. 18. §. 3. n. 7. Cum his sentit *Henriquez* asserens hanc sententiam festineri à Doctoribus *Salmanticensibus*, & *Complutensibus*, & in Academia *Parisiensi* fuisse publicè propinatam, & à Congregatione Cardinalium declaratam. Pro eadem doctrina refertur etiam *Diana* cum quibusdam Auctoribus quos citat *Gama Chau* in Tom. 4. Tract. de Pœnit. cap. 18. & eandem fusè tæctur *Pelizarium* in Resp. Reg. Tom. 1. pag. 492.

Fundamentum hujus resolutionis petunt primò *Clementina Dudum de sepulturis*. Ubi decernitur Regularem ad confessiones Ordinario debere presentium admitti debere. Si verò (inquit) iidem Presbiteri Fratibus ad audiendas Confessiones, ut praerogatur, electis ejusmodi licentiam exhibere reculerint; Nos ex nunc ipsis ut confessiones, sibi confitentium, liberè licitèque audire valeant gratiorè, concedimus de plenitudine potestatis Apostolice. Nec admittunt huic decreto derogatum esse per Concilium Tridentinum Sess. 15. cap. 15. de reform. dum statuit, ut non possit Regularis audire confessiones secularium, nisi approbatione obtineat: non obstantibus privilegiis &c. Quia ut docet *Navar.* in caput. *Placuit* de Pœnit. Lex posterior generalis saepe limitatur per specialem antiquam. Lex autè illa Tridentini potest cum dicta *Clementina* sic conciliari, ut patiat hanc exceptio-

nem, nisi Regulari manifestè idoneo, & presentato approbatio fuerit injustè negata. Nam hoc non est novum in administratione Sacramentorum, ut licentia petita, & non obtenta in certis casibus concessa habeatur, ut patet in administratione Eucharistiae, & Extremæ unctionis in eadem Clementia *Dudam*. Et in Extravag. *Inter cunctas*. Et ex Cap. *Licet*. de Regularibus. Nec credendum videtur (inquit) mentem Concilii fuisse, frustrare Regulares suo privilegio pridem ab Ecclesia & Jure concessio: aut ita fovere passiones quæ possint esse Prelatorum ut pro libitu valeant personas manifestè idoneas à functione tam necessaria impedire, ut loquitur *Petrinus* de Privil. Minorum. Pro quibus refert *Bruno Chassaigne* supra pag. 224. speciale Indultum in Constit. Clementis VII. Ut confessores Ordinis Minorum semel presentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis (de more) post unam presentationem non teneantur amplius presentari, etiam si ad aliam transierint diocesim.

Ita illi: nostram verò sententiam supra relata, iudicamus in praxi sequendam esse, præsertim post prohibitam ab Alexandro VII. (de confessione saltem annua) Propositionem 13. *Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui consistitur Regulari Episcopo presentato, sed ab eo injustè reprobatò*. Ratio enim hæc propositio prohibeatur videtur esse tum casu proposito à rationis paritate communis, de quo etiam infra *Quest. 24.*

QUÆSTIO XIX.

Anvete afferatur, Peccata negativè dubia non esse necessario in confessione exponenda?

Peccatum dicitur negativè dubium, quando non occurrunt rationes sufficientes ut aliquis iudicet se peccatum aliquod lethale commississe, neque ut iudicet se non commississe: sicut dubitamus, an arenae maris sint numero pares, an impares.

Contra partem negantem obligationem confitendi peccata negativè dubia sæpius disceptavi, propter communem sensum Doctorum, & consuetudinem Fidelium talia peccata clavibus subijciendi, & adhuc pro obligatione illa sententiam fero, eamque communioem esse satis constat.

Nihilominus consultis Auctoribus qui recentius scripserunt, negandum non videtur partem negativam censeri posse saltem ab auctoritate probabilem. Non admittunt hujus sententiae assertores consuetudinem illam communem confitendi peccata etiam negativè dubia unquam fuisse obligantem, sed tantum piam, & pro majori securitate usurpatam. Negant etiam ex natura rei pro delicto dubio subeundam esse obligationem certam, qualis est confessio peccatorum. Ad Tridentinum *Sess. 14. cap. 15.* respondent, tantum requiri confessionem omnium peccatorum, quibus peccator se Dominum & Deum suum mortaliter offendisse meminerit. Qui autem sic dubitat de peccato, non meminit se Deum offendisse, neque potest interrogatus absolute dicere se peccasse, aut sui peccati meminisse, aut illius veram & propriè dictam conscientiam habere. Reliqua etiam argumenta quæ suadere possint istiusmodi obligationem fufius dissolvit *Moja* Tract. 3. de Sacrament. Pœnit. Disp. 1. *Quest. 5.* quamvis ipse communiori sententiae adhaereat.

Adfertur autem pro parte negante istam obligationem, quando dubium de peccato commisso & non commisso est æquale, *S. Antoninus* apud Tabienam Ver. b. Confessio 2. num. 12. cui ipse *Tabiena* adheret, uti & *Paludanus* ut videre est apud *Henriquez* ex eodem Ordine Prædicatorum lib. 8. de Eucharist. cap. 45. lit. p. ubi agens de communi opinione obligante ad confitendum peccata dubia ante communionem, sic subjungit: Addunt *Paludanus*, *Antoninus*, & *Tabiena* id verum esse, quando magis declinat id fuisse peccatum mortale, aut non fuisse illius confessionem: aliàs in dubio æquali, ut non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad confessionem illius. Et hic nonnulli observant, plures antiquiores qui obligationem illam asserunt, per *Dubium* intelligere iudicium probabile de mortali admissio, in eo merè sistendo.

Inter Recentiores, qui negant extare præceptum confitendi peccata negativè dubia, recensetur *Cominck* de Sacrament. Tract. 2. Disp. 7. Dub. 8. *Josephus de Januario* in Resolutionum Moral. Tom. 1. Resol. 2. *Petrus Marchantius* in Tribunali Sacrament. Tract. 4. Tit. 6. *Quest. 5.* *Caramuel* in Theol. Moral. Lib. 2. Disp. 4. Art. 1. & in Theol. Fundam. pag. 671. & pag. 691. contendit eam opinionem spectata ratione esse probabiliorem. *Angelus Bossius* censet eam esse probabilem Tom. 1. Num. 1754. Eandem in casu æqualis dubii tradit *Philibertus Marchinus* de Sacram. Ordinis Tract. 2. Part. 3. cap. 1. n. 17. Et probabilem iudicat *Martinus de San Joseph* in Monitis Confessar. Tom. 1. de Pœnit. Tract. 6. n. 1. Nec non *Ferrantinus* de Scandalo *Quest. 77. n. 31.* ubi alios adducit viros doctissimos qui huic sententiae ut probabili subscripserunt, & inter alios addit Revisores, qui ab ea doctrinâ prius alieni, postea censuerunt posse permitti, ut ipse refert. Quibus adjungi potest *Leander*, de Eucharist. Tract. 7. Disp. 7. q. 11. & plures apud *Moja*, qui hanc quæstionem fufè tractat. Denique *Præpositus* in 3. Part. *Quest. 5.* asserit hanc sententiam semper sibi vilam esse speculative probabilem cum Lessio, & aliis quibus eam communicavit. Refertque *Guimenius* in Universitate Complutensi in disputationibus publicis illam inoffenso pede quotidie defendari: & pro eadem Theses Lovanii defensas citat *Caramuel* supra lib. 3. d. 4. art. 1.

Non iudico tamen consultum hanc doctrinam, non satis exploratam, indoctis proponere aut prædicare, qui inter conscientiam dubiam & non dubiam satis discernere nequeunt, & facile sibi persuaderent se habere dubiam, quando non habent omnino certam: quinimo si rem Consilii spectes, dubitandum non est, quin in his, & similibus, cuivis in praxi consultius sit viam tutiorem capessere.

An & quomodo exponi debeant peccata dubia negativè, habetur infra Part. 3. Tract. 3. cap. 2. §. 3.

QUÆSTIO XX.

An probabiliter doceant aliqui Recentiores, illum qui post confessionem rite institutam tendit ad communionem, & recordatur peccati lethalis quod per oblivionem inculpabilem omisit, non teneri illud peccatum confiteri anteaquam communionem percipiat?

Communis sententia est illum teneri à communionem recedere, donec peccatum sic prætermittum confiteatur.

sde
kin

leo
ogia

conferatur, nisi obstat grave scandalum, aut infamia. Docent tamen non pauci ex Recentioribus talem non teneri etiam cum minori suo incommodo à communione recedere, modo peccatum illud post communionem tempore oportuno clavibus subjiciat: Idque fusè defendit Ferrantinus Disp. Quæst. 80. citans etiam Henriquez, & Petrum Cornejo, quamvis teste Thoma Hurtado Tom. 1. fol. 105. Inquiritio Hispanica hanc illius sententiam exponerit. Favet tamen Pasqualigus quando per omissionem communionis amittendum esset Jubilatum, citatur etiam Præpositus & Tamburinus quando quis ad linteum communicaturus expectat, etsi possit sine tali infamia recedere. Verùm hoc in praxi non admitto, ubi neque infamia, neque aliud grave incommodum intervenit.

Ratio istorum auctorum est, quia talis non tenetur abstinere à communione ob defectum debitæ dispositionis, est enim in statu gratiæ, & peccatum illud est indirectè remissum per priorem confessionem in qua per oblivionem omisium fuit. Ergo non ostenditur ullum præceptum præmittendi novam confessionem præcisè ratione communionis, modò peccatum illud postea suo tempore semel directè clavibus subjiciatur. Et hanc doctrinam probabilem censet Fabri Tomo 1. Apolog. pag. 384. Cum eodem tamen monendum judico, non esse eam in praxi proponendam, nisi in ordine ad scrupulosos qui memoria suæ nimium diffidunt, & repetendis peccatis, ac confessionibus supervacaneam operam impendunt.

QUÆSTIO CELEBRIS XXI.

De Attritione, & Amore.

An Attritio concepta ex metu gehennæ sufficiat in Sacramento penitentiae, sic ut non requiratur in Deum Amor benevolentiae.

§. I.

Proponitur status, & progressus controversiæ.

HÆC controversia, quæ omnes fideles concernit, antiquioribus parum dubia, mirum quantum plures nostro ævo Scriptores fatigat. Postquam enim graviore de Gratia & Libertate quæstiones circa annum 1642. Sedis Apostolicæ auctoritas præcidit, non multò post ex eadem radice hæ, aliæque disputationum reliquiæ pullulare cæperunt. Illis in lucem provehendis primùm in Gallia manum admovit Montaltius, cui operâ ibi commodarunt alii parùm opportuni. Apparuerunt brevi tempore in Belgio doctrinæ istius Gallicanæ traduces in levi folio, edito nomine Parochorum Gandensium contra sufficientiam Attritionis ex solo metu gehennæ conceptam in Sacramento penitentiae, cui accessit Facultatis Theologiæ Lovaniensis approbatio. In hujus doctrinæ gratiam, ad robur illi conciliandum, ad annum 1666. in lucem prodiit Dissertatio dogmatica Eximij P. Christiani Lupi, & Quæstio quodlibetica de Attritione Eximij P. Francisci Farvacques ex Ordine S. Augustini. Contra libellos illos scripsit accuratè R. P. Maximilianus Le Dent Soc. Jesu S. Theol. Lovanii professor. Ad varias postea Republicas Eximij P. Farvacques prodierunt semper Re-

iponfa solidè elaborata ejusdem P. Maximiliani Le Dent, & P. Aegidij Eltrix S. Theol. ibidem Professoris, cujusdem Libellus ultimus, sine replica in hac scribitur alternatione etiam postremus fuit.

Status controversiæ maximè versatur circa mentem Concilij Tridentini Sess. 14. Cap. 4. ubi ait Attritionem ex metu gehennæ, ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiae impetrandam dissonare. Contra vero pro Amoris benevoli necessitate præcipue opponunt alij ejusdem Tridentini Sess. 6. Caput 6. ubi requirere videtur, ut accedentes ad Sacramentum penitentiae, Deum tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant: negantque eam inesse vim attritionis ex metu gehennæ, ut possit per se voluntatem peccandi positivè excludere. Sed de amore Dei benevolo quem hi in Sacramento requirunt non parum laboratur, qualis ille debeat esse. Si velint sufficienter amorem imperfectum, quæstio erit, an, & quomodo constet dilectionem illam esse efficacem, si non contineat amorem Dei super omnia: si admittant requiri amorem qui Deum appetit super omnia, non satis capitur quomodo amor ille non sit perfectus: si concedatur esse actum charitatis perfectæ, multò minus intelligitur quo pacto amor ille non justificet per se, & extra Sacramentum: atque remissio peccati semper amori prævio, nunquam ipsi Sacramento adscribenda erit.

Postquam hæc quæstio non tantum scribentium utrimque calamos, sed etiam penitentium mentes non parum exagitavit, tandem ad Alexandri VII. dispensationem tribunal delata fuit. Vetuit ille in suo Decreto 5. Maji anno 1667. in virtute S. Obedientiæ, & sub anathemate Sedi Apostolicæ reservato, ne ququam aunderet ulli parti censuram theologiam intorere: non tamen de rei summa lata est decretoria sententia. Hic singulas controversiæ partes & rationum utrimque militantium momenta, pro commo Missionariorum, in lucem proferemus, & quantum licet brevi methodo resolvemus.

§. II.

An Attritio que concipitur ex solo timore gehennæ possit excludere voluntatem peccandi, & esse actus bonus, ac super naturalis?

Item, quod eodem spectat, An detur præceptum referendi omnia opera ad Deum ex puro motivo Charitatis benevolæ.

DOCENT nonnulli, Merum illum gehennæ non posse animum cohibere à pravo affectu, quinvis illum retrahere possit ne in peccatum externum prorumpat. Sic sentit Lutherus in Disputatione Lipsica Eckio respondens; nec non scribens adversus Leonis X. articulum 6. Sentio, inquit, perniciosum esse genus docendi, quo intuitu peccatorum, præmissorum, peccatorum, docentur penitere; his enim doctrinis, coërcetur quidem ab opere &c. Nec dissentit Jansenius Tomo 3. Lib. 5. Cap. 35. enumerans inter fructus timoris gehennæ, quod quamvis à peccato animum non contineat, manum tamen, carere, que coërceret membra ne in facta profiliant: Ita illi.

Existimat quoque Eximij P. Lupus dissertatione dogmatica pag. 61. timorem servilem à S. Augustino

stino distingui penes factum animum quo quis à consuetudine peccatis ob annexi illis mali poenalis metum abstinet. Nec minus sentire videtur Auctor Tyrocini Tr. 1. cap. 6. & quidam alii in hac questione. Verum etiam doctrina hæc locum habeat plerumque in timore servili poenæ à iudice humano constitutæ, qui solum actus externos cognoscit & punit, non potest sine erroris periculo transferri ad timorem gehennæ à Deo pro peccatis etiam internis infligendæ.

Dixi, Existimat quoque, &c. quod refertur ad sequentem expositionem S. Augustini, non ad Scriptores præcedentes. Nolim enim quis, nisi perperam, censere me velle sequentes præcedentibus consociare, nisi merè in eadem chartæ pagella: quid quæso in controversiis magis commune & innoxium. Videre potest ille Scriptor candidus (cui doleo uni, præ omnibus, non placuisse Modestiam nostram, quam tamen ipsam omnes, & ipsa libri Censura singularem esse testatur) an non longè aliter in pagina sua 7. de fide, viros minime malos associet Zuinglio, Erasmo, Pelagio, & pluribus; quod nolim ego redarguere, vel Lincolnâ unicâ perstringere, nam & ipsum Scriptorem, & operam meam, & typos plus facio: imo potius quæ vel umbram offensionis generare viderentur in sequentibus elimino, aut elucido reliquam crambem illam apud alios Scriptores toties, & ad nauseam pridem recoctam, videre volenti licet. Quin & fideliter declarare possim Scriptori qui illam à quadragennio aut amplius suis inseruit, me de Adversariis illius, tanto tempore prorsus non intellexisse nisi semel, & obiter, & ab homine unico, idque usque in hodiernum diem. Unde utrimque discamus quam parvi ista fiant, & quanto consilius illa sint illic omittere, juxta instructionem decreti Alex. VII. & Innoc. XI.

Respondet igitur ad questionem, & dico primò: Necessè non esse ut detestatio peccati ex metu gehennæ annexam habeat voluntatem peccandi, sive inefficacem, sive conditionatè efficacem, si nempe abesset poenæ gehennæ.

Probatur primò: Non ignorat poenitens hunc actum, Peccarem si poena abesset, à Deo prohibitum, æternoque supplicio plectendum esse. Ergo potest ex metu istius poenæ excludere istum affectum internum conditionatè peccandi, sicut admittunt adversarii ex timore gehennæ cohiberi posse peccatum externum, quod sæpe arduum ac difficile est.

Et verò quis audeat affirmare, quemlibet averfantem furtum ex metu patibuli sic esse constitutum, ut actus velit furari, si sola infamia, aut alia levior multa incurrenda foret? Neque facis alii ostendent, cur detestanti peccatum ex metu gehennæ potius debeat adesse voluntas peccandi, si poenam non timeret, quam illi qui averfantur delictum ex Dei amore, debeat inesse affectus admittendi flagitium, si actu Deum non amaret, vel si Deus nullus existeret.

Probatur secundò: Quia si dolor conceptus ex timore gehennæ sibi necessariò adjunctum haberet pravam affectum admittendi peccatum, perperam verbi divini præcones, perperam ipse Christus futura gehennæ supplicia peccatoribus intentaret, & ad eorum timorem incitaret Matthæi 1. v. 28. Dico vobis, timete eum qui potest Corpus & animam perdere in gehennam. Quid enim aliud hoc esset quam homines ad peccatum invi-

tare, dum impelluntur ad timorem, quo non possunt per se sine adjuncto peccato commoveri?

At, inquis, necessarium est ut metus causet involuntarium saltem secundum quid, circa illud quod ex metu agitur, vel omittitur.

Respondeo, metum efficere secundum quid involuntarium hoc sensu, quod voluntas minus propense feratur in id quod actu amat & operatur, quam si metus mali per opus incurrendi non adesset. Ut dum quis, metu mortis à tempestate imminenti, merces quibus navis gravatur projicit in mare; metus damni eventuri ex mercium jactura facit, ut voluntarium in earum ejectione minuatur. Eodem modo fit in actu quo quis peccat, dum poena ex peccato securura animo observatur: tunc enim actum peccaminosum elicit minori voluntatis propensione, & majori cum lucta, quam si animus esset liber à timore poenæ ex delicto incurrendæ. At verò ad peccatum fugiendum & detestandum, metus gehennæ potius impellit & invitat, instar concupiscentiæ quæ auget voluntarium; facit enim metus ille ut animus tantò propensius se resolvat ad fugam & detestationem peccati, quam novit necessariam ad poenam evitandam. Multum ergo abest ut metus barathri imminuat voluntatem averfandi peccatum, aut ut annexum habeat affectum peccandi si poena abesset, cum homo fidelis non ignoret per hunc pravam affectum ipsam poenam quam metuit, incurrendam esse.

Unde ulterius patet, illam velleitatem peccandi si possit impunè, quam malè supponunt aliqui cum timore gehennæ permanere, non majorem habere connexionem ut permaneat cum odio peccati ex timore gehennæ, quam habeat voluntas furandi cum poena patibuli à iudice intentata: tantum autem abest ut patibulum ad furta invitet, ut falluti sint ipsi latrones, numquam se magis sentire affectum à scelere alienum, quam dum patibulum oculis obversatur.

Quod si illa vis inquit timori, ut possit esse à pravo affectu sejunctus, quinimo voluntatem ab eo immunem reddere, sine fundamento solido statuit cum quibusdam Auctor Tyroc. Tr. 1. Cap. 6. ea quæ ex solo metu fiunt non bene fieri. Nec juvat quod existiment pravam hujusmodi affectum non oriri ex ipso timore, sed ex concupiscentia illi adjuncta, quæ nequeat sine charitate superari: ostendi enim non potest cur timor ille non possit esse adeo intensus & efficax, ut voluntatem per se cohibeat quo minus concupiscentia obsecundet, ut magis ex sequentibus patefceret.

Dico igitur secundò, dari potest fuga aut metus gehennæ tam perfectus, ut per se, & positivè omnem peccandi voluntatem excludat.

Probatur ex Tridentino Sess. 14. cap. 4. *Illam verò Attritionem, quoniam ex gehennæ metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat &c. declarat donum esse Dei, additque infra, & ad gratiam disponere in Sacramento poenitentia impetrandam.* Dum asserit Concilium, attritionem illam, si voluntatem peccandi excludat, ad gratiam in Sacramento percipiendam disponere, apertè supponit dari posse attritionem quæ istam voluntatem excludat; alias pro dispositione ad gratiam ridiculè nobis assignaret attritionem quandam quæ in rerum natura non reperitur. Nec minus mirè damnaret Lutheri de attritione sententiam, quæ tantum falsa fuisset in casu impossibili, scilicet in casu quo voluntatem peccandi excluderet, quam

sede
Kinleo
ogia

quam tamen cenferet numquam per ipsam attritionem excludi. Quin & eadem ratione dicam, veram esse hanc sententiam Scripturae; *si volueris servare mandata servabunt te*, et si simul sustineam, impossibile esse homini servare aliquid mandatum sine statu gratiae.

Mentem suam rursus exponit Concilium *Sess. 6. Can. 8.* cum ait, per Gehennae metum nos à peccando abstinere. Neque dicas intelligi metum amoris adjunctum: agitur enim de metu qui dilectionem antecedit, nam illum eundem metum *Cap. 6.* docet sternere viam ad spem, & charitatem. Multò minus verba illa detorqueas ad abstinentiam à peccatis externis, nisi velis eadem licentia, *propositum non peccandi de caetero*, ad peccata tantum externa non admittenda restringere, quod nullus sanæ doctrinae cultor admittet.

Eadem est S. Augustini (quem Adversarii sibi Patronum vindicant) de hoc puncto mens & sententia, tum alibi saepe, tum disertè in *Psalmum 127.* ubi agens de *verme qui non moritur, & igne qui non extinguitur*, subdit: „Audiunt hæc homines, & quia vera futura sunt impiis, timent & continent se à peccato. Habent timorem, & per timorem continent se à peccato. Timent quidem sed non amant justitiam: cum autem per timorem continent se à peccato, fit consuetudo justitiæ. Hic aliud effugium non invenit Lutherus, quàm ut rursus ad peccata externa recurrat. At dissentit illi doctrinæ Augustinus, qui per peccatum verum & pœnâ dignum, non externum, sed internum intelligi cupit *Sermone 19.* de verbis Apostoli: *Deus cor interrogat, non manum.* Externum igitur & peregrinum est sensui S. Doctoris, quod existimaverit Timorem à peccatis tantum externis, non verò ab internis coercere.

Ex his quæ hæcenus diximus de Timore pœnæ à Deo infligendæ, simul constat. Non dari præceptum referendi omnia opera in Deum ex motivo Charitatis. Eadem enim est ratio de actibus aliarum virtutum quæ ex solo motivo propriæ honestatis exercentur, ut Spei, justitiæ, misericordiæ &c. quos actus etiam per se honestos esse sequens assertio docebit.

Dico ulterius *tertio*. Timor gehennæ, & inde conceptus dolor peccati, est actus per se honestus, & supernaturalis. Negavit hanc assertionem Lutherus, tum quia sensit omnem actum liberi arbitrii sine charitate peccatum esse, tum quia de dolore ex solo metu gehennæ expressè docuit, illum facere hominem hypocritam & magis peccatorem. Docet etiam Jansenius timorem illum, culpæ obnoxium esse, si voluntas in eo sistat. Quamvis enim *Tom. 3. Lib. 5. Cap. 21.* in titulo dicat timorem gehennæ secundum se bonum esse, sic tamen se explicat ut velit malum esse si in Deum actu per amorem non referatur. Si quis, inquit, in pœna fugienda velut in termino hæreat, per quam tamquam viam transire debuisset, non illa timoris, sed timentis culpa est. Horum verborum sensum exprimere videri possit Auctor qui *pag. 179.* tradit timorem quidem bonum, sed eum qui serviliter timet in hoc malum esse. „Quia, inquit, non ideo ille malus est quia vehementer timet pœnam, sed quia non vehementius timet culpam; quod autem non vehementius timeat culpam, non oritur ex timore pœnæ, sed ex defectu

charitatis, qui defectus non timori, sed timentis imputandus est. Nescio ego (videat alius) quid aliud velint hæc verba, quàm timorem sine charitate, tamquam focium individuum secum trahere peccatum: aut qua ratione timorem illum bonum nuncupabimus, qui talis est, ut numquam possit per se sumptus bene & honeste elici, aut se solo hominem rectè agentem denominare.

Dixi, *Nescio ego* &c. Caveo enim rigidissimè me sinam per me illum ad præcedentem ullatenus appropinquare: quamvis non videam cur approximitio illa hic displicere debeat ulli sustinenti præcedentem in hoc puncto rectissimè censuisse.

Probatur itaque Thesis asserta, primò, ex *Tridentino Sess. 6. Can. 8.* Si quis dixerit gehennæ metum per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus peccatum esse, anathema sit. Hunc autem *Verum & utilem esse dolorem*, *Sess. 14. Can. 5.* disertè definit. Quis autem est actum aliquem esse bonum & honestum, quàm quod verus sit & utilis ad salutem. Unde & ulterius conficiendo dolorem ex metu gehennæ, de voluntate peccandi excludit, actum esse *supernaturalem*, cum à *Trid. Sess. 14. Cap. 4.* dicatur etiam esse *donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus*.

Probatur secundò, ex mente S. Augustini dilucide expressa *Enarrat. in Psalmum 127.* Timore, inquit, facit quidquid boni facit, non timore amittenti bonum illud, sed timore patiendi illud malum: non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam, bonus est & utilis, mor, utilis est.

Et verò argumentum ab ipso rationis lumine petitum demonstrat, maximè consentaneum esse naturæ rationali, à se amoliri æternum ac summum malum, quod per solam Dei offensam incurritur, & ad illud evitandum Dei offensam averfari, cui actus ille hic & nunc abstrahat ab alio motivo perfectiori.

Nec obstat, quod talis peccati fuga pro fine habeat amorem & commodum proprium; Dari enim potest amor sui bonus & ordinatus, ad quem Deus ipse nos hortatur *Ecl. 30. Misere anima tua, placeat Deo.* Monet quoque frequenter ut intuitu gratiæ cœlestis operemur, quamvis & hoc ad amorem & bonum proprium referatur: ut *Matthæi 6. Primum querite Regnum Dei, & justitiam ejus.* *1. ad Corinth. 9. Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinere, & illi quidem ut corruptionem coronam accipiant, nos autem incorruptam.* Atque ad hunc finem in observanda Dei lege se respectu profitetur Regius Propheta *Psalmo 118. Inclina viscerum ad faciendum justificationes tuas propter perturbationem.* Nec refert quod Scriptura saepe monet, ut omnia opera ad Dei gloriam referamus; hortando enim ut conitatur ad motivum perfectissimum, non negat dari alium finem in suo gradu laudabilem & perfectum.

Hæc haud dubiè facile perspiciunt adversarii. Sed unum est quod hic precipuè obtendunt, unum quod hic perpetuò ingeminant: Tutiora semper, scilicet in hoc, esse sequenda; tutissimam verò esse doctrinam, quæ statuit, vi præcepti omnia opera ex pura Charitate in Deum referenda.

Respondeo ego, Multò tutius esse in hoc non errare, &c.

et, & doctrinam eam aliis non predicare, persuadendo toties admitti novum peccatum, quoties opera in Deum non referuntur ex pura Charitatis motivo, plerisque hominum maxime arduo ac difficili.

Suadenda omnino, & super omnia, est Charitas, sed maxime cavendum erroris periculum, ex quo cum detrimento animarum toties peccetur, quoties in operando charitas omittitur. Quarto enim, si predicandum, quod tutissimum, cur ad singula opera actus Charitatis perfectissima non requiritur? Hæc certe Charitas operis bonitatem multo reddit securiorem.

Ajo igitur Theologo præcipue inquirendum, non quid tutius, sed quid verius: Displicet hoc? rationem cape: Quid enim sit *Tutius*, ut obligationem præcepti etiam incertam certo persolvere, quisquam non Theologus facile novit: Inquisito autem firmiter de notis, sed de ignotis: sic amicus amico occurrens non inquit, ubi es? sed, qui vales? quia penum novit, alterum ignorat: quid hoc lucidius? Placuit tamen eidem Scriptori hic irrito labore extra nostrum sensum aliquid verbulum arripere quod redargui possit; atque ita redarguendo procedere, ac si, *Non inquirere*, idem nobis esset quod, *non curare*: absit. Certè parens præsentiam filii sibi adstantis non inquit, curat tamen plurimum: obvia sunt hujusmodi sexcenta: imò & nos ad majorem elucidationem particulam, præcipue, in calce prioris editionis apposuimus; & sæpius in decursu hujus Operis, Tutius studiosè inculcati, ipse non ignorat: & tamen verbulum innoxium verbis bene multis vapulare debuit. Nota igitur bene, utinam satis breviusculam, clarissimamque verbuli nostri rationem: *Si inquirendo attingat Theologus quid sit objectivè Verius, hoc ipso attinget quid sit tutius: non tamen in contrarium ex eo quod aliquid sciatur esse tutius inde constat esse verius.* Quis queso perpicax hæc non videat, aut cabigatione ista digna esse censat: nisi qui singulari affectu Opus nostrum plusquam limatissimum esse cupiat. Ita me sentire docet illa ipsa mihi chara *Securitas*, & *secura Charitas*.

Retinenda igitur est firmiter prædicta annotatio in pluribus horum temporum controversiis, de attritione in Sacramento, de abolitione differenda, de usu probabilitatis, & aliis, in quibus pro vulgari argumento ista securitatis species assumitur. Sic in simili notat etiam doctissimus *Navarrus* verbo *Confessio num. 3. q. 2.* Licet, inquit, sit tutius statim (habita opportunitate) confiteri, quam differre, non tamen est tutius tenere, quod sic obligemur, quia veri timorati habent maximas occasiones peccandi. Sic quoque *S. Ambrosius* in Psalmum 118. Octon. 5. v. 6. *Sunt, inquit, etiam in nobis qui habent timorem Dei, sed non secundum scientiam, statuentes duriora præcepta, qua non possit humana conditio sustinere.*

Denique maxime tutum & necessarium est, necessitatem charitatis non extendere ultra limites Apostolicæ auctoritatis: damnavit autem Apostolico diplomate Pius V. & Gregorius XIII. inter Articulos Bajanos hunc art. 16. *Non est vera legis obedientia qua sit sine charitate.* Et art. 38. *Omnis amor creature rationalis aut vitiosa est cupiditas qua mundus diligitur, aut laudabilis illa charitas qua per Spiritum sanctum in corde diffusa Deus amat.* Hic autem Bajum non intellexisse solam charitatem perfectam, satis apertum est ipsum

R. P. Arfdek. Tom. II.

legenti *lib. 2. de peccat. meritis cap. 1.* Neque effugium quaerendum, existimando aliquas Baji propositiones sustineri posse in proprio verborum sensu ab auctore intento, supra ostensum ubi eadem Bulla exprimitur Tom. I. pag. 141. Ut tamen porro plusculum satisfaciam Lectori candido ulteriorem hic elucidationem breviter instituo.

Declaratur ulterius ex prædictis, Non dari præceptum omnem actionem deliberatam referendi in Deum ex motivo charitatis benevole.

PRimò, quia jam ostensum est, dolere de peccato, vel ab eo abstinere tantum ex motivo timoris gehennæ non esse peccaminosum, sive cum peccato semper connexum. Atqui idem à fortiori valet in iis quæ fiunt ex motivo fidei divinæ, spei beatitudinis, charitatis proximi, justitiæ, misericordiæ &c. in illis sistendo, quod alii peccaminosum esse volunt. Ergo si rationes allatæ pro timore gehennæ vim habeant, idem probabunt de aliis actionibus jam commemoratis absque relatione in Deum propter se dilectum.

II. Idem satis apertè faciunt decreta Pontificum, qui generalius doctrinam oppositam reprobarunt in Baji articulo 16. & 38. supra recitato: quibus accedere potest ejusdem articulus 25. *Omnia opera infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia.* Atqui infideles qua tales qui Deum ignorarunt, non potuerunt operari ex motivo Charitatis erga Deum. Ergo non necessariò peccabant agentes ex solo motivo aliarum virtutum, ut justitiæ, misericordiæ, temperantiæ &c. Adde recentius Decrerum Alexandri VII. quo vetat censurari doctrinam de sufficientia Attritionis ex metu gehennæ sine amore in Deum benevole in Sacramento Penitentiae. Ex quo sic liceat argumentari: Si talis actus per defectum amoris esset peccaminosus, jam Pontifex consequenter declarasset, non esse censurandum qui diceret, dolorem sic peccaminosum ad Penitentiae Sacramentum sufficere. Atqui hoc nullo modo dici potest. Ergo per hoc indirectè declaratur dolorem conceptum ex timore gehennæ per defectum amoris peccatum non inducere. Quo posito, idem de aliis actionibus ex suo motivo moraliter honestis necessariò admittendum erit. Hæc sanè omnia studiosè considerata, mentem Ecclesiæ satis elucidare videntur.

Nunc ulterius in particulari, de hoc hominum cæterorum toto orbe sensus viâ clarâ demonstratur. Si ad singulos actus morales daretur tale amoris præceptum, illud esset præceptum *Legis naturæ*, sive, dictamè hominibus à natura insitum circa primum & maximum mandatum dilectionis Dei: uti etiam admittunt & inculcant qui illud exigunt. Atqui percurrendo omnes partes orbis, non est ex millibus unus, qui ex sola naturæ luce sibi persuadet in omnibus operibus hanc sibi obligationem gravissimam sub peccati reatu incumbere. Ergo tale legis naturæ præceptum non rectè afferitur. Probatur minor à partium distributione. Omnes homines sunt vel fideles, vel infideles. Primò, Infideles, qui hominum partem magnam constituunt, præcepti istius singulorum operum in Deum referendorum notitiam non habent, cum Deum ipsum ignorent, aut in eum non credant. An ergo omnes illorum actiones, etiam virtutum moralium quatenus ad Deum

P non

de
kin

leo
gia

non relata peccata sunt, & pœnis à Deo plecenda? Horum certè actiones & virtutes plurimas, ut misericordiam in pauperes eximiam, justitiam admirandam, castimoniam etiam cum iactura vitæ defensionem summis præconiis celebrat etiam populus Christianus, & Patrum & Doctorum monumenta. Nonne magna foret præcepti istius ignorantia, actiones illas cum peccato semper conjunctas tantis laudibus dignas æstimare? Quinimò S. Augustinus de Romanorum infidelium eximia justitia, & aliis virtutibus agens, asserit propter illas, cum cælum mereri non possint, orbis imperium Romanis à Deo concessum fuisse. An ergo opera illa, si defectu debiti finis forent legi naturæ adversa, & pœnis à Deo plecenda, tantà laude, & tanto præmio digna censuissent?

Neque sufficere dicere, opera illa ex Officio suo mala non esse, sed ex carentia debiti finis, sive relationis in Deum ex amore benevolo. Nam quid hoc in præxi prodest, si nunquam per se elici aut exerceri possint absque peccato?

Nunc ulterius quero, de quovis homine sive inter fideles sive infideles. Cur in homine jam primùm affecuto usum rationis, primus illius actus moralis non possit esse obsequium, obedientia, aut gratitudo exhibita parentibus, aut misericordia erga egenos sine relatione in Deum, quem inculpatè nondum novit? Actus illi ex officio suo mali non sunt, ut admittit: nondum etiam ex sua culpa, caruit ille notitiâ Dei, cum ante illos actus, quos supponimus primos post usum rationis, nullam contra Deum culpam formalem admisisset. Quomodo ergo in illis actibus peccatum contrahetur? Idem à fortiori valet, si primus actus fuerit agnitio & timor Dei quatenus tantùm est vindex peccatorum, sine perfectiori noticia bonitatis, aut alterius excellentiæ divinæ. Quo pacto per illum primum actum, motivo amoris destitutum, peccati reatum incurret: cum alia Dei attributa ad amorem benevolentiae necessaria nondum cognoscatur? Quod si agnoscat actum vel unicum moralem absque amore Dei elici posse sine peccato, hoc ipso concidit totum illud præceptum naturæ quod prætidetur de singulis actibus humanis ex motivo amoris benevoli in Deum referendis, quod accuratè notandum est. Neque hic aut alibi prætidere possunt alii, talem non peccare, propter præcepti illius ignorantiam: nam ex illorum principiis, vel non datur ignorantia invincibilis juris naturalis, vel certè si detur à peccato non excusat.

Porro, quantum fidelium consensus illud naturæ præceptum ubique hæcenus ignoraverit, patet vel ex eo, quod passim Ecclesiæ Prælati, Pastores, Confessarii, Ascetici, quamvis relationem talem omnium operum in Deum omni conatu, voce, & scriptis tamquam rem maximæ perfectionis, & consilii semper inculcaverint, non tamen sub reatu peccati proposuerint aut præscripserint: neque fidelium usus obligationem talem agnovit. Quod tamen vel maximè inculcandum foret in hoc negotio singulas ferè hominum actiones concernente, si præceptum tale subesse judicarent. Ceterum nos, neminem impugnantes, per hæc aliud non optamus, quam ut omnes in singulis operibus amore benevolo, Deo placeant, & si quando sic non amant, Deo non displiceant.

§. III.

Offenditur Attritionem ex timore gehennæ, seu proposito de cetero non peccandi, & Spe veniæ, dispositionem esse sufficientem in Sacramento penitentiae ad peccatoris justificationem.

Illis qui hanc doctrinam impugnant accessit D. Laurentius Neelsen in Theologia Christiana pag. 104. Scriptor alius in Tyroc. Theolog. pag. 168. num. 10. quia existimat in penitentia quia peccator delectatur peccatum ex solo metu gehennæ, sine amore Dei sive justitiæ, intervenire (ut loquitur) involuntarietatem saltem habitualement. Quantum momenti habent variorum rationes, & responsa ad argumenta quæ proferemus, breviter expendendum erit.

Primum itaque argumentum pro sufficientia hujus attritionis in Sacramento Penitentiae, desumitur ex Conc. Tridentino Sess. 14. cap. 4. ubi declarat attritionem illam, quæ vel ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, donum esse Dei, & impulsus Spiritus sancti. Et, quamvis, inquit, sine Sacramento Penitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiae impetrandam disponit. Hic Concilium satis declarat attritionem ex metu gehennæ tanquam partem Sacramenti disponere ad gratiam in eo percipiendam, nec ullam facit mentionem charitatis alterius motivi, cum tamen profiteatur se velle hanc tradere exactam & perspicuam doctrinam de requisitis ad Sacramentum penitentiae. Ergo manifestum facit alium dolorem non requiri.

At, inquit, Concilium tantùm asserit attritionem illam, disponere ad gratiam. Atqui dispositio locat aliquid prævium, & extrinsecum, non verò partem intrinsecam Sacramenti. Respondeo, Concilium non dicere attritionem esse dispositionem in ordine ad constituendum Sacramentum, sed tantùm in ordine ad impetrandum gratiam; huic gratiæ attritio est extrinseca, etsi sit intrinseca Sacramento. In eadem forma retorqueo suum in Adversarios argumentum, Dolor ex motivo charitatis disponit peccatorem ad gratiam in Sacramento impetrandam. Ergo etiam ille dolor non est pars, sed dispositio Sacramento extranea.

Instabis primò. Non asserit Concilium attritionem proximè disponere ad gratiam. Ergo supponit insuper intervenire actum charitatis tanquam dispositionem proximè requisitam. Respondeo, imane videri, Concilium hic velle tradere accuratam de Sacramento penitentiae doctrinam, & tamen prætermissa parte illius necessariâ & proximâ, scilicet charitate, dispositionis tantùm remotæ meminisse: quinimò contrarium apertè prædicat, dum hic de charitate dictum fuit.

Instabis secundò. Satis meminit charitatis, dum vult excludi voluntatem peccandi, quam attritio formidolosa per se sumpta nunquam eliminat.

Respondeo, hoc effugium à nobis supra satis præclusum esse in §. 2. nisi velis contra communem sensum tueri, ex sola consideratione ardentis rogi, aut patibuli

buli, nunquam vinci affectum furandi. Maluit D. Nees-
sen pag. 107. hoc ipsum admittere, quam dimittere
doctrinam ex qua consequitur.

Instabis tertio. Tridentinum loco citato statim
subdit, Eodem timore concussos Ninivitas plenam
terroribus penitentiam egisse, & misericordiam à
Domino impetrasse. Atqui non impetrarunt misere-
cordiam per solum timorem gehennae absque actu
charitatis, quae justificat extra Sacramentum. Ergo
Tridentinum loco citato agit de timore charitati con-
iuncto.

Respondeo, hoc argumentum, quod visum est ali-
cui recentiori invictum, plus habere boni coloris,
quam solidi roboris, in singulis enim membris fatiscit.
Ad Majorem, dicuntur Ninivitas eodem timore con-
cussis, tantum genericè; non enim narratur con-
cepisse timorem ex metu gehennae, sed ex eversione
suae civitatis intra 40. dies, quam Jonas praedicavit.
Neque docet Concilium illos ex vi istius timoris ac
penitentiae misericordiam illam obtinuisse quae in
justificatione consistit, sed etiam potius quae sita est
in suspensione sententiae de urbis eversione, quae po-
terat per dolorem & emendationem vitae, ex solo
temporalis poenae à Deo infligendae terrore conce-
ptam, impetrari: & ex hoc responso vel unico to-
ta vis concidit argumenti. Ad minorem, ipsi aequè
adversario incumbit solutio. Non enim poterant
Ninivitas obtinere gratiam justificationis nisi per actum
charitatis perfectae, quae justificat etiam extra Sacra-
mentum, quo tunc Ninivitas carebant. Ergo con-
tra tuam sententiam, cui sufficit in Sacramento cha-
ritas imperfecta, necessaria jam erit charitas adulta &
perfecta, qualis est ea quae justificat extra usum Sa-
cramenti. Atque ita non magis argumentaris contra
attritionem ex solo metu gehennae, quam adversus
attritionem quam ipse requiris ex amore Dei bene-
volò, sed non ita perfecto ut per se & absque Sacra-
mento peccatorem justificet, qualis etiam cum me-
tu gehennae non sufficeret ut Ninivitas ad justitiam
perduceret. En quam facile everti possint machinae il-
lae quae attritioni fatales credebantur.

Instabis quarto. Mentem Tridentini oportet col-
ligere ex *Sessione 6. cap. 6.* ubi ad penitentiam ab-
adultis ante Baptismum peragendam requirit, ut
Deum tamquam omnis justitiae fontem diligere inci-
pian: & eadem est penitentia quae Baptismo & ab-
solutioni Sacramentali praemitti debet. Actus autem
penitentis his verbis proponit. Disponuntur, inquit,
ad justitiam, dum excitati divina gratia & adjuti, fi-
dem ex auditu concipientes... & divinae justitiae ti-
more, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam
Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur,
fidentes Deum propitium fore: illumque tam-
quam omnis justitiae fontem diligere incipiunt: ac
propterea moventur adversus peccata per odium ali-
quod & detestationem, hoc est, per eam peniten-
tiam quam ante Baptismum agi oportet. Ita Tri-
dentin.

Respondeo, Nihil hic dici determinatè de amore
benevolentiae, eaque imperfecta, quam adversarii sal-
tem in Sacramento requirunt. Dico itaque Conci-
lium dum ait, *omnis justitiae fontem diligere incipiunt,*
loqui indeterminatè sive de amore concupiscentiae
qui in spe veniae continetur, & Deum ut sibi bonum de-

R. P. Arsdak. Tom. II.

fiderat, sive de quovis alio amore qui peccati commif-
si detestationem contineat. Et quidem pro amore
concupiscentiae determinatè facit, quod Concilium
dicat peccatorem incipere Deum diligere, non alio
modo, quam tamquam *fontem justitiae*, sive justifica-
tionis nostrae, quae nobis bona est, & ut talis amore
concupiscentiae diligitur, & desideratur. Nihil ergo
hic determinatè exprimitur de amore Dei propter se
dilecti, quod possit parti adversee favere. Deinde di-
lectio loco citato expressa, aequè commodè intelligi
potest de ea quae disponit peccatorem ad justificatio-
nem extra Sacramentum. Neque huic obstat quod
addatur, *hoc est, per eam penitentiam quam ante ba-
ptismum agi oportet*, nam ante Baptismum necesse est
tantum disjunctivè praecedere vel contritionem per-
fectam, quae extra Sacramentum per se justificat, vel
attritionem, quae non confert justitiam nisi cum actuali
Sacramenti susceptione. Porro cum haec attritio
ex metu gehennae debeat esse conjuncta cum spe
veniae à Dei clementia obtinendae, facile admitto sem-
per intervenire amorem concupiscentiae, quo pecca-
tor Deum ut sibi clementem & propitium diligit: imò
existimo vix fieri posse quin erga ipsam Dei clemen-
tiam & bonitatem, veniam penitentis ultro offeren-
tem, complacentiam aliquam habeat; sed nego hanc
ad valorem & fructum Sacramenti esse absolutè neces-
sariam, aut per se semper efficacem, aut sufficien-
tem.

His ita dissoluris, Mens Tridentini pro attritionis
formidolosa sufficientia novo ac validissimo argumen-
to roboratur. Synodus Tridentina illum contritio-
nis modum defendit quem oppugnabat Lutherus,
contra quem Tridentini Patres hos canones condi-
dè. Atqui Lutherus impugnabat illam attritionem
quae non erat ex charitate, sed ex timore gehennae.
Ergo hanc attritionem astruit & defendit Tridenti-
num, dum tradit attritionem ad Dei gratiam in Sacra-
mento impetrandam disponere, idque proximè, cum
hoc ipsum Lutherus negaret, & proximam dispositio-
nem ad gratiam in Sacramento obtinendam soli cha-
ritati attribueret. Sic enim de dolore peccati ex spe
praemii aut timore poenae, quem fuscè describit, tandem
pronunciat *Sermone 2. de Poenit.* „Hac autem contritio
facit hypocritam, imò magis peccatorem, quia so-
lum Timore praeepti, & dolore damni id facit. Et
tales omnes indignè absolvuntur & communicantur.
Et si liberè deberent, remoto praeepto, & minis
poenarum, confiteri, certè dicerent sibi non displi-
cere eam vitam praeteritam, quam sic coguntur di-
splicere confiteri; imò quò magis timore poenae, &
dolore damni sic conteruntur, eò magis peccant, &
afficiuntur suis peccatis, quae coguntur, non autem
volunt odisse. Et haec est illa Contritio quam ipsi
vocant extra charitatem non meritoriam, alii vo-
cant attritionem proximè disponentem ad Contri-
tionem, sic enim ipsi opinantur, quam opinionem
errorem ego judico: *ita ille.* Ex quibus mani-
festum est, Lutherum damnasse illam Attritionem
quae concipitur ex solo timore praeepti, & dolore
damni & poenae securae, ac docuisse peccatorem cum
hujusmodi attritione absque charitate in Deum indi-
gnè absolvi. Unde certum apparet Tridentinum agens
contra dogmata Lutheri voluisse tradere doctrinam
illis è diametro oppositam, ac proinde declarasse at-
tritionem ex solo metu gehennae honestam esse, &

de
xin

leo
gia

dispositionem per se sufficientem ut peccator dignè absolvi possit. Idque facile elucescet conferenti hæc Lutheri verba cum decreto Tridentini quod in probatione prima adduxit ex Sessionis 14. Cap. 4.

His rationibus informati aut convicti agnovere Auctores plerique qui post Tridentinum scripserunt, hunc fuisse Concilii sensum & sententiam, dum pro attritionis sufficientia communi consensu suffragium tulerunt; quod minimè fecissent, si vel in speciem existimassent Concilii mentem huic sententiae refragari. Ex his sunt plures etiam ex Academia Lovaniensi cum Tappero, Mercero, Cunero Petri, Stapletono, Lindano, Latoro, & aliis, quorum nonnulli, etiam rebus in Tridentina Synodo gestis interfuerunt.

Agnoscit & ipse Alexander VII. in suo Decreto, ea de re dato 5. Maji anno 1667. quod mox infra inferitur, hanc esse nostro tempore communiorem inter Scholasticos sententiam, eamque Apostolicâ auctoritate sic confirmavit, ut sub gravibus penis vinceret ullam ei Theologicæ censuræ notam iniri. Atqui Pontifex & Ecclesia non satis salutem fideliâ consulisset, tantum auctoritatis hæcenus attribuendo huic doctrinæ unde valor Sacramenti & justificatio peccatoris maximè dependet, nisi hoc ipso agnovisset eam esse satis certam & in praxi securam. Neque refert quod nolit etiam Pontifex censurâ notari sententiam quæ adstruit necessitatem charitatis, quia per se satis constat dolorem efficacem ex motivo charitatis non posse in praxi obesse valori Sacramenti, & justificationi peccatoris.

Nihilominus contra hæc rationum momenta maximè ex Tridentino deprompta, & communem Theologorum consensum ad Antiquitatis præsidium appellat pars adversa, dum fidenter pronunciat: Antiquitatis nullum ferè pro hac doctrina de attritione formidolosa sententiam tulisse. An igitur illis qui ita sentiunt, nullus erit *Joannes Fisserus* Episcopus Rossensis, qui pluribus annis ante coactam Tridentinam Synodum mortuus, contra errorem Lutheri de attritione ex metu sic scribit *Art. 5. col. 308.* Verùm si dixerò, sine dolore qui ex charitate nascitur neminem ad suscipiendam absolutionem idoneum esse, quis jam de Sacramenti fructu securus esse potest, cum nemini certum sit dolorem ex charitate proficisci? Tutius est igitur ut dicamus fidem cum nonnullo dolore sufficere ut quis per Sacramenti susceptionem confidat se prorsus ab omni peccatorum reatu jam liberum esse factum. Ubi *dolorem nonnullum* apertè opponit dolori qui nascitur ex charitate.

Nullus etiam erit *Joannes à Davenportia* qui ante decreta Tridentini anno 1537. in Exegesi contra Confessionem Augustanam ad Art. 5. prolatis Lutheri verbis quibus tradit poenitentes ex timore præcepti, & dolore damni indignè absolvi, post multa tandem contra Lutheri asseclas concludit pag. 30. *Sic absolvi non est irretire, quod ubique fere nobis obijciunt adversarii.* Nullo etiam loco erit *Gabriel Biel* Tridentino antiquior, qui ex sua & aliorum sententia sic loquitur in 4. *Dist. 14. Quæst. 2. Art. 1. Opin. 3.* Quandoque dispositio illa prævia non est sufficiens sed dispositio quasi à remotis, & hæc vocant Attritionem seu poenitentiam in formam, & illa non sufficit ad peccati remissionem: sed superveniens Sacramentum supplet imperfectionem illius, Attritionis, &

conferit peccatorum remissionem & gratiam. Explicit autem illius Attritionis insufficientiam sine Sacramento, per hoc quod non fiat propter Deum tanquam nem ultimum, sed propter amorem sui, quia peccata sunt inductiva pœnæ, aut impeditiva gloriæ.

Ignotus esse potuit *Kuwardus Tapperus* nobilis Doctor Academiæ Lovaniensis? qui suum opus absolute debuit ante Tridentinum, licet postea vulgaretur cum Tridentini mentionem non faciat, sed solum Tridentini. Is autem ad Art. 4. Attritionem quam dicitur dispensantiam peccati ex timore pœnarum pag. 111. apertè tradit idoneam esse dispositionem ad Sacramentum Baptismi & Poenitentiae, ac si doctrina esset satis eo tempore communis. Et ne hic prolixissimè, videri potest in eandem sententiam Altitulerensis in 4. Tr. de Sacram. Poenit. pag. 265. Hervani in 4. *Dist. 14. q. 1.* Et ante annos circiter trecentos Guido de Monte Rocherii Tract. 2. de Contrit. cap. 1. Denique non est cur Lutherum illam doctrinam coavis sibi Theologis sine causâ exprobrasse dicamus, & ante illum vix unus alterve extiterit famulosius istius sententiæ patronus, uti aliqui nobis persuasum capiunt.

Quinimò ex ista paucitate Scriptorum, quæ præceditur fuisse pro hac doctrina ante Tridentinum, proviter enervo omnem vim quam illi Moderni proponunt in ejusdem Concilii interpretatione ex historia Cardinalis *Palavicini*, contra sufficientiam attritionis formidolosa. Nam si tam pauci ante Tridentinum pro illa sententia suffragium tulerunt, & tamen post eorum Concilii decreta, teste Alexandro VII. cepit illa de communior inter Theologos, quorum aliqui etiam Synodo interfuerunt, necessarium profecto est illorum Actis Concilii omnino collegisse, pro Attritionis formidolosa sufficientia in eo absolute pronuntiantem fuisse.

Si quæras, quàm sit certa aut evidens ista collectio? Dico Scriptorum non paucis visam esse adeò evidentem, ut non dubitaverint (ante decreta Alexandri VII.) articulis definitis illam annumerare. Alia enim apertè pronunciant doctrinam hanc pro attritione formidolosa à Tridentino declaratam esse *Sess. 14. c. 4.* Alii oppositam videri Tridentino apertissimè reprobare, &c. Denique ipsa Generalis Inquisitio Hispaniæ hanc propositionem, *Confessio ex solo poenitentia metu facta, & non etiam ex amore Dei, nulla est, absolvi iteranda*, graviter reprobavit, non sine intermissione censure. Ego censuras sive illas sive alias minimè attingo, aut accepto, & aliud non addo, quam doctrinam pro sufficientia attritionis formidolosa ex dictis videri adeò securam, ut amplius de ea penderet dubitari non possit, ex fundamentis supra designatis.

Sed nolim me, aut alios qui idem sentiunt propterea dici aut haberi *Hostes charitatis*, ut aliqui non maximè benevolâ charitate exprobrant. Hortamur assiduo, consulimus, suademus, totâ laterum contentione ubique predicamus, ut quisque in quovis opere, & multo magis in Sacramento poenitentiae totis animi viribus ad Charitatem conmitatur. Non tantum ad illam dilectionem dilutam, remissam, & imperfectam quam alii requirunt, sed etiam ut Charitatem perfectam, imò perfectissimam, ac Seraphicam habere contendat. Quorum ergo nos *Hostes Charitatis*? Quia nolumus illos ad tarta-

num damnare, qui cum solo timore ac tremore iustitix divinae, aut caelestis gloriae amittendae, aut gehennae à Deo infligendae, cum spe veniae, & sincero emendationis proposito, ad poenitentiae Sacramentum accedunt. Hostes, inquam, fumus Charitatis, quia censemus non recedendum à veritate doctrinae quam ipse Christi Vicarius Alexander VII. disertè pronuntiat esse nunc inter Theologos communior, & non accedendum ad paucos qui hactenus viam aliam, & minime tritam ingrediendam malunt. Ad plenioris huius doctrinae notitiam hic oportune subijcio ipsum decretum in hac materia ab Alexandro VII. editum.

Decretum S. D. N.

Alexandri Divina Providentia Papa VII. quo venit Censuram notari sententiam de sufficientia Attritionis ex metu gehennae, alteramque de necessitate aliquantis dilectionis ad sufficientiam Attritionis. Feria V. die V. Maji. M. DC. LXVII.

S. D. N. Alexander Papa VII. cum acceperit non sine gravi animi merore Scholasticos quosdam accitum, nec absque fidelium scandalo inter se contendere, an illa Attritio, quae concipitur ex metu gehennae excludens voluntatem peccandi cum spe veniae, ad impetrandam gratiam in Sacramento Poenitentiae requiratur insuper aliquem actum dilectionis Dei, asserentibus quibusdam, negantibus aliis, & invicem adversam sententiam censurantibus. Sanctitas sua enim cupiens pacis vinculum inter fideles servari, omnemque scissuram fomitem extinguere, auditis votis eminentissimorum ac reverendissimorum DD. Cardinalium adversus haereticam pravitatem generalium Inquisitorum, nec non Dominorum Consultorum, & Qualificatorum sacrae Congregationis ejusdem generalis Inquisitionis, hoc praesenti Decreto, in virtute sanctae obedientiae & sub poena excommunicationis latae sententiae huic sanctae Sedi reservatae, aliisque poenis ejusdem sanctae Sedis arbitrio taxandis, praecipit cunctis, & singulis fidelibus quocumque gradus, ac dignitate etiam Episcopali, & majori, & Cardinalitatis fulgentibus, ut si deinceps de materia Attritionis praefatae scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel praedicabunt, vel alio quovis modo poenitentes, aut Scholares, caeterove erudiant, non audeant alicujus Theologicae censurae, alteriusve injuriae, aut contumeliae nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliquantis dilectionis Dei in praefata Attritione ex metu gehennae concepta, quae hodie inter Scholasticos communior videtur; sive asserentem dictae dilectionis necessitatem, donec ab hac sancta Sede fuerit aliud hac in re definitum. Statuitque praeterea Decretum hoc, seu illius exemplum ad valvas Basilicae Principis Apostolorum de Urbe, & in acie Campi Florae affixum omnes ubique existentes arere, & affigere, ac si unicuique personaliter fuisset intimatum.

Franciscus Sicutardus Sanctae Romanae & Universalis Inquisitionis Notarius. Locus et Signum.
Anno à Nativitate D. N. IESU CHRISTI 1667. Indictione quinta, Die vero 7. Maji, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris & D. N. D. Alexandri divina providentia Papa VII. anno decimo tertio,

supradictum Decretum affixum
valvas Basilicae Principis Apostolorum
Florae, ac in aliis locis solitis & con-
Carolus Melanum ejusdem Sanctiss.
sanctiss. Inquisitionis Cursores.

atum fuit ad
in acie Campi
bis, per me
S. N. Papa &

QUESTIO XXII.

De variis obligationibus Fidelium erga propriam Parochiam.

Obligaciones praecipuae & indubitatae.

PRIMO, tenetur qui ibet intra suam Parochiam à proprio Parocho Baptismum suscipere, & non ab alio extra necessitatem: ideoque parentibus incumbit liberis suis illis baptizandos tempestivè offerre.

Secundò, obligantur Communionem Paschalem à proprio Pastore percipere, nec satisfaciunt tunc alibi communicando, nisi cum illius facultate.

Tertiò, tenetur suo tempore extremam Unctionem ab eodem procurare, uti & Viaticum, nisi sit in loco ubi alteri illa administratio ex certo privilegio conceditur, uti in Missionibus aliquando contingit.

Quartò, idem dicendum est de celebratione Nuptiarum. Ad eundem non alios recurrere tenentur pro benedictione nuptiarum, & puerperii.

Quintò, ad proprium Parochum ejusque Ecclesiam pertinent jura sepulturae, ac funeris ducendi, nisi quis in altera Ecclesia sibi sepulturam legitime constituit, uti apud varios Regulares fieri contingit.

Sextò, de jure ordinatio tenentur Parochiani suo Pastori ejusque Ecclesiae frugum suarum, aliorumque fructuum Decimas persolvere, aliasque primitias, & oblationes, juxta loci consuetudinem. Quod si illa deficiant, aut non sufficiant, debent Parochiani congruam sui Parochi sustentationem aliunde supplere, juxta Apostolum docentem, ministranti spiritualia debere temporalia suppeditari. Debent quoque parentes liberis suis in Doctrina Christiana instruendos Parocho offerre, nisi id per se, aliove sufficienter praestari curent.

His ita constitutis, quaestiones speciales in hoc genere aliquando controversas hic paulo latius deducemus.

An teneantur nullo Praecepto Parochiani diebus Dominicis & Festis inter esse Concioni in propria Paroquia, sic ut non satisfaciat qui tunc solas Regularium Ecclesias frequentat.

Hae controversia nostro tempore magnam partem contentione disceptatur, aut disceptata fuit. Agitur imprimis de Cleri secularis templis, & officiis; liturgatur de Regularium praecipuis muniis, ac privilegiis. Disceptatur denique de totius populi Christiani immunitate à vinculo praeepti, quo aedes Parochiales ad verbi Dei praedicationem frequentare cogantur.

Hinc est quod haec quaestio saepius excitata, saepius sopita, nuper Lovanii, ex tenui scintilla, in novum repente literariae contentions incendium eruperit. Fomit huius contentioni subiecit Concionator in templo D. Jacobi, qui auditores suos admonuit de reatu peccati, quem illi incurrunt, qui in templo propriae Paroeciae verbum Dei audire omittunt. Non leviter offendit

de
cin

leo
gia

fendit ea deno plerisque Regularium familias, atque extremè contra hanc doctrinam excusa Pontificum diplomata ac decreta valvis affixerunt, suaque jura ac privilegia populo præ rostris exponere ceperunt. Contra hos prodiit sine mora libellus inscriptus, Obligatio audiendi verbum Dei in parochiis, clarè demonstrata. Huic Demonstratori opposuit vir eximius ex ordine S. Augustini, Exhibitionem Canonum, quibus obligationem illam doctissimè oppugnavit. Non multo post tempore idem Demonstrator sub nomine Christophori Philalethis reposuit libellum quem inscribit, Justam defensionem contra illam Canonum exhibitionem. Sed contra hunc Philalethem aperta fronte suam Canonum Exhibitionem novo Responso stabilivit idem Exim. P. Christianus Lupus ex ordine S. Augustini, edito mense Decembri anno 1674. Verùm nec pedem è campo retrulit Philalethes, qui pro sua causa postea vulgavit, Deductionem Juris Parochialis &c. anno 1675. Atque ita mutuis partium & argumentorum conflictus, ad hujus causæ cognitionem omnium parè animos ac studia concitavit. Hic præcipua tantùm utriusque partis argumenta breviter proponens, causæ judicium, prout debeo, aliis integrum relinquo.

Affertores obligationis confluenti ad Concionem propriæ Parœciæ præcipuum causæ suæ momentum petunt ex verbis Concilii Tridentini Sessione 24. cap. 4. de Reformatione. *Moneat Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque parochia sua interesse, ubi id commodè fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Contendunt enim Concilium dum pronunciat, unumquemque teneri, præcepti vinculum imponere voluisse, unde inferunt nemini licere sic aliena templa frequentare, ut abstita concione suæ Parœciæ.

Respondent ex adverso Regulares, per illa verba nullam importari obligationem conscientie, sed tantùm aliquam decentiam & honestatem, ut aliquando ad verbum Dei audiendum quisque in propria parochia compareat, præceptum verò incumbere ne quis ex contemptu eam adire negligat. Idque confirmant primò, quia nulla veritatis specie dici potest, quod voluerit Concilium generaliter unumquemque fidelium stricto præcepto adstringere, ut verbo Dei audiendo interfit, multò minus ut debeant omnes in unum Parœciæ suæ templum compingi, quod sæpe nec mediam gregis sui partem simul intra sua repagula complecti potest.

Confirmant secundò, quia Concilium disertè addit, *ubi id commodè fieri potest*, quo declarat fidelium opportunitati ac devotioni relictum esse, sive Regularium, sive aliorum conciones frequentare. His autem neque commodum, neque opportunum est, relicto templo viciniori, aut concionatore aliquando præstantiori, aut magis forsan ad animæ suæ profectum accommodato, ad unicum in tota urbe præconem, & templum adstringi. Neque refert si dicas, liberum esse, ubi suæ obligationi in parochiali satisfecerint, alia etiam templa frequentare; nam hoc ipsum, cum plerisque nec commodum, nec integrum esse soleat, satis demonstrat illam obligationem neque verbis, neque menti Concilii contentaneam videri.

Confirmant tertio, ex declaratione suam Pontificis Pii V. in Bulla, *Esti Mendicantium*, datâ post

Tridentinum anno 1567. 17. Kal. Junii, quæ sic habet. Fratres mendicantes Missas, & divina officia hujusmodi, etiam in diebus Dominicis vel Festis, etiam antequam Rector Parochialis Ecclesiæ celebraverit, celebrare & facere; & quando eis visibitur; etiam tunc in Ecclesia Cathedrali prædicatur, prædicare; ac etiam quoscumque utriusque sexus fideles totius anni tempore illas, & illa, in Ecclesiis Fratrum hujusmodi audire possint; ipsique Christi fideles ullatenus desuper molestari, aut impediri per locorum Ordinarios, seu Rectores Parochialium Ecclesiarum, aut alios quoscumque illi pacto, causâ, vel occasione non valeant, seu debeant: sed præfati Christi fideles audiendo Missas, & alia divina officia in Ecclesiis Fratrum, hujusmodi diebus Dominicis aut Festis, præcepto Ecclesiæ de illis audiendis fatistecisse censentur. Ita hæc tenent Bullæ verba.

Declarationi addeò manifestæ nihil videbatur posse opponi. Non dubitant tamen aliqui contendere ipsum Pium V. in Constitutione sua, *Romani Pontificis, &c.* Diploma illud revocasse. Respondent Regulares, id nullam habere veri speciem. Quodem in ea aliud non decernit quam, *Decretum Concilii Tridentini de Approbatione Regularium antiquis confessionibus secularium præceptorum faciendis, observari debere ab omnibus Regularium quorumvis Ordinis etiam Mendicantium: Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis ac nostris literis prædictis &c.* Hinc vocat Pontifex suam Constitutionem, quoad Confessiones secularium, statuens non audiendas sine Ordinarii examine, & approbatione. Nihil hoc habet commune cum præfati quæstione, quæ est de Concione, & Missa in Parochiali templo audienda. Adducunt tamen adversarij aliam istius diplomatis revocationem per Pii V. successorem Gregorium XIII. quæ incipit: *In tanta.* Sed hanc fuisse publicam negat Auctor Analectorum cap. 13. affirmat fuisse Philalethes in Obligatione audiendi &c. cap. 3. pag. 33.

Constitutioni *Piane* addunt Regulares in eadem sententiam alia Pontificum diplomata: & illud Pauli III. *Licet debitum*, anno 1549. concessum Societati Jesu, ubi decernitur, ut omnes Christi fideles in Sociorum Ecclesiis Conciones, Missas, & alia divina officia audire, & Ecclesiastica Sacramenta recipere liberè & licitè valeant: *nec ad id, ad proprias Parochiales Ecclesias accedere teneantur.* Huic verò Constitutioni ne dicas derogatum esse per Concilium Tridentinum, obstat Bulla Gregorii XIII. *Affordente Domino*, data anno 1584. ubi de Apostolica potestatis plenitudine dictæ Societatis quæcumque privilegia, facultates, exemptiones, immunitates, gratiæ, & indulta à prædecessoribus (inter quos disertè Paulum III. nominat) concessa, approbantur ac confirmantur.

Accedit denique communis Doctorum, qui post Tridentinum scripserunt, sensus & interpretatio, ut *Hesseli* in Decalogum cap. 14. *Molani* ad Decal. Cap. 9. *Bonacine* Disp. 5. Punct. 2. n. 27. *Suarez* Lib. de Relig. cap. 16. n. 6. *Azorii*, *Trullench*, *Mollesii*, *Leandri* Part. 3. Tractat. 2. Disp. 2. q. 73. apud quos alios longo ordine citatos invenies. Quibus addo Thefes in ipsa Academia Lovaniensî præfente Doctore

Bajo, qui interfuit Tridentino, publice defensas anno 1580. & 1569. 24. Martii his verbis: Etsi melius sit audire sacrificium Missae in Parochia propria, quam aliena, ad has tamen conditiones Ecclesiae praeepto non adstringimur: & quamquam de Concione sacra audienda non habeamus expressum Ecclesiae mandatum, videndum tamen est ne pia consuetudini, vel legi naturae contra veniatur. Ad extremum adverte Auctorem exhibitionis Canonum sic Tridentinum interpretari ut Parochiam propriam intelligat prout opponitur alienae Parochiae, atque ita contra Ecclesias Regularium nihil omnino actum, aut cogitatum fuisse contendit.

Ex his aliisque concludit ille pro Regularibus, communem fidelium praxim ac consuetudinem tam validis argumentis innixam, & ubique locorum tam diuturno usu roboratam, omnem oppositae probabilitatis, aut dubitationis umbram dissipare; nec aliam de verbo Dei in Parochia audiendo relinquere stricti juris obligationem, quam illam quae est legis-naturalis, quando alicui in fide, aut moribus necessaria est instructio, quam alibi commodius adipisci nequit. De his iudicare alterius fori est: haec nobis expositionis, non defensionis causa in his & sequentibus adduxisse sufficiat.

QUAESTIO XXIII.

An Fideles satisfaciunt praeepto Ecclesiae audientes Missam Dominicis & Festis diebus extra templa Parochialia, v. gr. in solis Ecclesiis Regularium?

De hac quoque quaestione novam litem suscitaverunt, ac partem negativam recenter sustinuerunt quidam Pastores, praesertim in urbe Lovaniensi. Contra hos Analecta Privilegiorum pro Regularibus edidit Doctor eximius ex ordine Praedicatorum in eadem Academia.

Argumenta pro parte negativa congeruntur in causa Pastorum ex iure tam antiquo, quam novo, & praesertim ex auctoritate Concilii Tridentini Sessione 22. in decreto de celebratione Missae: *Moneant* (Ordinarii) *etiam eundem populum ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis, & majoribus Festis accedant.* Quod referendum volunt ad Missae auditionem, cum in maxima parte illius Capitis de Missa agatur.

Idemque volunt pridem constitutum à Sixto IV. Extravag. *Vices illius*. de Treuga & Pace. *Quod*, nempe, Fratres Mendicantes non praedicent, populos Parochianos non teneri audire Missam in eorum Parochiis diebus Festis & Dominicis, cum iure sit caurum illis diebus Parochianos teneri audire Missam in Parochiali Ecclesia, nisi forsan ex honesta causa ab ipsa Ecclesia se abstererent.

Respondent Regulares, semper honestam causam esse, majorem devotionem, aut commoditatem audiendi Missam in aliis Ecclesiis: adeoque per hanc clausulam fidelium libertati relictum esse, ut eligant sibi locum opportuniorem. Neque alia de causa prohibitum esse hoc praedicari, quam ut lites & discordiae, quae ex tali praedicatione suscitatae fuerunt, deinceps sopiantur. Saepe enim ipsa doctrina integrâ & intactâ permanente, concordiae causa, prohibetur eam publice docere, aut praedicare.

Quod si quis pugnaciter urgeat verbis allegatis vim aliquam inesse majorem, quae Parochianis praeepti vinculum imponat: Reponunt facile Regulares, etsi talis obligatio verbis illis intenta fuisset, dudum illi derogatum esse per contrariam consuetudinem toto orbe receptam; & per declarationem Clementis VIII. aliorumque Pontificum decreta, quae mox in medium proferuntur. Atque ita de praeepto Missae audiendae tractantes docent *Barbosa, Porsel, Navarrus* citans S. Antoninum, ac Sylvestrum, & in eandem sententiam plures adducit *Card. Lugo*, & passim alii.

Jam verò contra obligationem frequentandi Missam in templo Parochiali proferunt Regulares aperta Pontificum diplomata: Omissis antiquioribus, manifestam ajunt esse declarationem Leonis X. sancitam 13. Novembris anno 1517. Nos auctoritate Apostolica tenore praesentium notum facimus, omnes Christi fideles utriusque sexus, qui (non contempto proprio, Sacerdote Parochiali) in Ecclesiis Fratrum Ordinum, Mendicantium Dominicis & Festis diebus Missam audiunt, satisfacere praeepto Ecclesiae de Missa audienda, nec in aliquam labem mortalis peccati, poenaeve incurere: In contrarium facientibus non obstantibus, quibuscumque &c.

At opponunt Adversarii, hanc Constitutionem Leonis revocatam esse per locum ex Tridentino supra citatum, aut Bullam subsequenter Gregorii XII. Verum supra ostendunt alii, ipsa Tridentini verba pro Missa Parochiali nullum praeeptum importare, quo possit declarationi Leonis adversari. Ad Constitutionem Gregorianam respondent, quod, neque meminit illa decreti Leonis, neque ullam continet clausulam quae illi derogatur.

Quin & hanc esse mentem sensumque Ecclesiae, declarant ex posteriori Decreto Clementis VIII. edito 22. Decembris anno 1592. ad terminandam litem quam Parochi Duaceni Regularibus intentabant, & ibidem hoc tenore publicata fuit. Praesenti nostro Decreto sancimus, licere secularibus Christi fidelibus universis, liberè Missas diebus Dominicis, & aliis Festis, audire in Ecclesiis tam Fratrum Praedicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non Collegii Societatis Jesu juxta illorum privilegia, & antiquas consuetudines.

At, inquiunt, in Decreto Clementis nulla extat mentio Tridentini, requiritur autem expressa mentio ut derogetur decreto Concilii Generalis. Sed contra primo, verba Decreti satis declarant Tridentinum nihil statuisse quod in hac parte aboleret Regularium privilegia, sed potius ea post Concilium in suo vigore permanisse, dum in eo disertè declaratur, licere diebus Dominicis & Festis Missas audire in templis Regularium, *juxta illorum privilegia, & antiquas consuetudines.* Secundo, Valida esse Pontificum indulta, etiam sine mentione aut clausula expressè derogatoria Concilii, declaravit sacra Congregatio in quaestione mota contra valorem Privilegii cujusdam, concessi Congregationi Oratorii S. Mariae in Vallicella à Sixto V. anno 1586. defectu clausulae quae derogaretur Tridentino, cui privilegium illud erat contrarium. Congregatio Concilii censuit, si hujusmodi privilegium fuit, ut proponitur, à Sede Apostolica concessum, utique esse omnino observandum, quamvis nullam derogationem, aut mentionem Concilii Tridentini contineat. Refertur autem haec declaratio in Compendio

de
sin

leo
gia

pendio Privilegii Fulien. Verbo, Absolutio, quoad seculares §. 9. Idemque ex professo docet *Portel* in *Addit. V. Trident. & Rodrig. Tom. 3.* Quæstionum Regularium Quæst. 46. Art. 1. citans Archidiaconum, ac Innocentium. Neque volunt de hoc dubium moveri Universitates, & Capitula dum de suis Privilegiis agitur, quorum aliàs non pauca vacillarent.

Alià etiam viâ Clementinam hanc constitutionem labefactare conantur, dum volunt eam agere de Missa libera, sive non præcepta, sicut insuper aliam ex præcepto fideles in suis Parochiis audire teneantur.

Sed reponunt Regulares, istam expositionem ab omni veri specie abhorre. Nullis enim opus erat privilegiis Apostolicis, ut fidelibus præter Missam præceptam, alias pro arbitrio ubivis locorum audire liceret: neque Pastores pro re tam frivola litem moverunt. Omnem denique in hac parte, totaque controversia dubitationem tollit Constitutio Leonis X. & Pii V. definiens omnes Christi fideles in Ecclesiis mendicantium Missam audientes per hanc Ecclesiæ præcepto satisfacere, ut supra retulimus.

At contra graviori tono assurgunt aliqui, ac contendunt, ipsam absentiam à Sacro Parochiali conjunctionem esse cum contemptu propriorum Sacerdotum, & Parochialium Ecclesiarum, quod in Bulla Leonis expressè prohibetur.

Hoc si ita esset, fateri oporteret, peccare non tantum populum, sed etiam alios, qui venerandos Pastores, & de suo grege bene meritos per Regularium privilegia contemptui, aut ludibrio exponerent. At videant illi, ne nimis facile lesos putent. Non illico contemnitur qui alteri in omnibus non præponitur. Placent Regularium templa, mores, vel modestia; nec ideo displicent Pastorum Ecclesiæ, ritus, & officia. Habent hi suam gratiam, habent Regulares suam. Non sine causa in domo Dei mansiones multe sunt, ut ea multorum pietati se latius expandat. Si populi pietas, ad satisfaciendum Ecclesiæ præcepto, Parochialium templorum angustiis coercenda fuerit, mirum pluribus videtur, quorsum pro Regularibus omnivo, tot populorum ac Principum impensis, tam amplæ sedes toto orbe extructæ, totque altaribus, ac paramentis exornatæ: An ut chorus tantum saxi caneret, & melius in vacuo templo Psalmus resonaret? Adeo denique plerisque apparet illa obligatio tam à populorum consuetudine, quam à Doctorem sententia abhorre, ut præter plures quos contra eam adducit *Card. Lugo, Barbosa, & Pasquilinus*, etiam novissimè *Leander* Tract. II. de Præcept. Eccles. Disp. 20. plusquam triginta Auctores classici enumeret, qui si adæquantur, æquo rerum æstimatori abundè satisfaciant.

QUÆSTIO XXIV.

An satisfacias præcepto annuæ Confessionis, qui quovis tempore, etiam Paschali, Regulari approbato confitetur?

Negavit olim Joannes de Poliac, sed à Joanne XXII. citatus, tam hunc articulum, quam alios suos errores revocavit, uti patet ex Pontificis ejusdem

Extravagante inserta corpori Juris canonici, *Vas electionis*, de Hæreticis. Ut verò ille Regulares contra tales insultus deinceps tutos redderet, Ordinem Prædicatorum, ac Minorum, & eos qui cum illis in privilegiis communicant, ipsis Patochis, quoad potestatem omni tempore confessiones audiendi, æquiparavit. Eandemque *Extravagantem* insurgentibus de novo dissidiis *Eugenius IV. Nicolaus V. & Sixtus IV.* innovavit.

Instauratæ nihilominus sunt nostro seculo antiquæ lites, quibus pridem opposita est nova Constitutio in Concilio Lateranensi sub Leone X. quæ incipit, *Dum intra*. In qua postea sic decernit: *Postquam illi (Regulares) per Episcopos & Prælatos super sufficienti literatura examinari: Talibusque presentibus, admittis, vel etiam indebitè recusatis confitentibus, Constitutioni quæ incipit, Omnis utriusque scilicet, quoad confessionem dumtaxat, satisfecisse censentur.*

At lapsu temporis perripit hos obices novus aliquorum imperus, & in urbe primùm Duacena Belgicæ invaluit. Sed illum validè repressit Clemens VIII. in *Devi superiori* Capite citato, quod decernit *Seculares Christi fideles, Privilegiatis idoneis & ab Ordinario approbatis peccata sua etiam quadagesimali, & paschali, & quovis alio tempore confiteri licite posse.*

Instant tamen alii, acriterque contendunt hæc intelligenda esse, ut juxta Caput, *Omnis utriusque sexus*, omnis secularium confessio, & maximè annuæ, possit fieri Regularibus, tantummodò de licentia proprii Sacerdotis; alioqui ut Ecclesiæ præcepto satisfiat iterandam; idque juxta Decisionem quandam Martini V. quam refert *Major disp. 17.*

Opponent Regulares Bullam contrariam Alexandri IV. *Non sine multa*: quam refert Bzovius ad annum 1257. n. 5. ubi expressè additur id fieri posse, *Sacerdotum Parochialium assensu minime requirito*. Diploma verò Martini V. quo hæc licentia requiritur, receptum fuisse negat *Sylvius* in Supplemento q. 3. 2. Quæst. 3. Quidquid de eo sit, respondent Regulares, limitationem illam ab aliis Pontificibus Martini Successoribus, & à generali Concilio Lateranensi sub Leone X. penitus ablatam esse, & privilegia cum clausula derogatoriis plenum robur accepisse.

Idque confirmant ex eo, quod quoties deinceps hæc controversia mota est, sacra Congregatio Interpretum Tridentini pro Regularibus sententiam tulerit. Inter alias extat illa quæ lata est pro Patribus Societatis discipulis Lingonensis, ab Episcopo ejus promulgata 22. Septembris 1624. Oratores semel approbati ad confessiones secularium audiendas, possunt omnium confessiones audire, etiam infirmorum, quolibet anni tempore, etiam Paschali, absque eo quod Parochi, & Canonicorum licentia habeatur.

Postea anno 1644. cum turbæ fuissent concitatae à Burdegalensibus adversus Regulares, de Confessione ac communionem Paschali, & ab utriusque administratione tempore quindænæ paschalis illos omnino prohiberi contendissent; Congregatio sine dubitatione Regularibus causam adjudicavit in hac forma: *Instantibus Regularibus civitatis Burdegalensis die 9. Julii, anno 1644. Sacra Congregatio Em. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, post maturam discussionem, nem censuit Archiepiscopum Burdegalensem non potest se prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica.*

Apostolica, ut à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè administrare non valeant personis secularibus Sacramentum Confessionis. Et ne quid porrò contra hanc sententiam attentari possit, iam ad verbum suae sanctioni quae incipit, *Exponimus fecerunt* anni 1645. 7. Februarii inseruit Innocentius X. subdicens: *Decretum praesertim Apostolica auctoritate, tenore praesentium confirmamus, & approbamus, &c.* Similem decisionem Sacrae Congregationis, in lite à Salernitanis de eadem quaestione mota, refert *Fagnanus* ad Cap. *utriusque sexus*. Jam verò, inquit Regulares, quid videri potest magis à ratione alienum, quam quod possit Episcopus, aut ipse Parochus cuivis approbato potestatem dare, excipiendi annuam Confessionem quae praecepto satisfiat, & interea controversiam moveri, an ad eundem effectum sufficiat à summo Christi Vicario facultatem Regularibus concedi, & vices proprias illis delegari? Nam, ut docet *S. Thomas* Opusc. contra Impug. Relig. Cap. 4. Sacerdos proprius non solum est Parochialis, sed etiam Episcopus, vel Papa, ad quos etiam magis pertinet cura ejus quam ad Sacerdotem.... Unde qui confessus est Episcopo, vel habenti vices ejus, confessus est proprio Sacerdoti.

Colligunt igitur ex Angelico Doctore, non debere Pastores, sibi tantum *Proprii Sacerdotis* nomen vindicare, sed per hoc intelligi etiam quemlibet cui supremus in terris Pastor suas vices delegavit. De hoc si quis fuit edoceri velit, adeat *Rebussum* in Cap. *Omnis utriusque sexus*. *Calderinum* Concil. 7. *Majorem*, *Gabrielem*, *Almamam*, *Vivaldam*, *Gomachaum*, *Ysamberium*, & inter recentiores consultat *Chassaigne*. Tract. 5. Cap. Prop. 3. & 4. qui plures adducit auctores qui in eo quem tradidi sensu *Proprii Sacerdotis* nomen usurpandum docent.

Sed ut hi silerent universi, pro sua reverentia audiendus esset solus Clemens X. qui in Decreto quod incipit: *Superna*. edito anno 1670. item omnem aperte diremit dum decernit, Religiosos ad Confessiones secularium semel simpliciter approbatos, posse in diocesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire, absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia. Et eos qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni quae incipit, *Omnis utriusque sexus*, quoad Confessionem duntaxat satisfecisse censendos.

QUAESTIO XXV.

An validè, aut licitè possit Episcopus Regulares ad secularium Confessiones absolutè Approbatos, propria auctoritate pro libitu ad novum examen sub pana suspensionis adigere, aut approbationes à Praedecessore legitime concessas revocare?

Non desunt pauci ex multis Praelati, qui hanc sibi potestatem vindicarunt, & inde non modico.

R. P. *Arfack*. Tom. II.

cas in sua diocesi turbas concitarunt. Nituntur hi clausulà Bullae Pii V. quae incipit, *Romani Pontificis*, ubi ita decernit, Volumus eos (Regulares Mendicantes) qui semel, ab Episcopis suis praevio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum, non examinari: Ab Episcopo autem successore pro majori conscientiae suae quiete examinari de novo, poterunt. Est quoque ejusdem tenoris constitutio *Urbani VIII. Alias à nobis*, quae legitur apud *Barbosam* lib. 1. Jur. Eccl. Cap. 43. Ex his, & aliis ejusdem formae Pontificum decretis conficiunt, dictam potestatem Episcopo, saltem Successori, suo jure competere.

Verum ex adverso demonstrant Regulares, per has Constitutiones, ad instituendum novum examen, aut approbationem pro arbitrio successoris revocandam, nihil omnino potestatis acquiri. Id enim iuris allegari Canones tunc tantum Episcopo concedunt, quando constat examen *pro majori conscientiae quiete* illi necessarium esse. Requirit igitur iustam causam, & defectum aliquem satis exploratum ex parte personae approbatae, qui Episcopi conscientiam merito eximulet, non solum ejus voluntatem, aut causam merè imaginariam. Quod si aliunde constare possit, personam antea absolutè approbatam, ad Confessiones excipiendas satis idoneam esse, non est iusta Episcopi inquietudo, nec subest causa legitima ut possit Confessarius ad examen revocari. Cum enim habeat Sacerdos Regularis ad Sacramentum poenitentiae jurisdictionem à Sede Apostolica concessam, & approbationem Ordinarii à Tridentino requisitam, jam ipsi acquisitum est jus omnino ex parte absolutum ad exercendum potestatem legitime possessam: ac proinde ab illius exercitio absque legitima causa, solo praetextu pacandae conscientiae, sine injuria deturbari non potest. Non enim habet se approbatio per modum gratiae arbitrariae, sed est legitima Judicis sententia, quam non potest is qui eam tulit, aut alius, sine nova causa revocare. Hinc non tantum injustam sed etiam invalidam esse in casu nostro hanc approbationis ritè concessae retractationem, docet *Card. Lugo* de Poenit. Disp. 21. Sect. 3. num. 64. *Bossius* de Jubil. Sect. 3. Cap. 2. §. 4. *Portel*. V. Confess. Praesent. *Bordonus* Tom. I. Resol. 36. num. 8. *Leander* de Poenit. Tract. 5. d. 11. q. 8. *Lezana* Consult. 40. num. 1. ubi in eandem sententiam adducit *Peyrinum*, *Suarez*, *Pasqualigum*, *Paluum*, & plures ex antiquioribus.

Roboratur haec doctrina ex pluribus Summorum Pontificum declarationibus ac Decretis, quae vetant imprimis Episcopo Conventionem aliquam integrum propria auctoritate à confessionibus secularium audiendis suspendere, aut ad aliud examen absque nova causa compellere: imò etiam ullum Regularium in particulari à se absolutè approbatum ad hoc adigere, nisi nova causa, & ad confessiones spectans potestea intervenit.

Nec alia est ratio de Episcopo successore, nisi quod hic facilius possit dubitare, an approbatio non à se, sed à suo praedecessore concessa, fuerit legitima, & persona ad confessiones excipiendas satis idonea. Constant verò ea quae disserui de Episcopo appro-

de
xin

leo
gia

approbante ex Bulla Pii V. *Esti mendicantium* n. 41. & Bulla, *Romani Pontificis*, cum adjuncta Sacrae Congregationis declaratione, nec non ex alio ejusdem Congregationis Decreto, expedito 20. Novembris anno 1619. quo statuitur Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessores approbandi jus spectat, Confessarios Regulares aliàs ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere post hac minimè licet, nisi ex nova causa, eaque ad Confessiones ipsas perinente, aut ob non servatum Interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Eiusdem tenoris est Bulla Innocentii X. *Cum sicut accepimus*, data 16. Maji anno 1648. quæ decernit, Regulares aliàs liberè ab Episcopo prævio examine approbatos ad audiendas confessiones personarum secularium, ab eodem Episcopo suspendi non posse sine nova causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.

Quinimò, quoad Episcopum successorum, *Gonzales* ad Regulam 8. Cancellariæ, refert Declarationem Cardinalium in hæc verba. Episcopus non potest examinare approbatos à suo Antecessore, nisi post promotionem aliqua nova causa superveniat: quod si data sit causa Successori dubitandi de capacitate antea, approbati, non potest eum de quo dubitat suspendere ante examen, cum sit in possessione, sed debet illum ad examen revocare. Præterea plura alia decreta & decisiones, quas hæc controversia, mirum quam sæpè renovata, pro Regularibus extorsit. Quæ fuit pridem illa contestatio inter Episcopum Brugensem & Regulares suæ diocesis; quos à prædecessore simpliciter approbatos, cum ad novum examen adigere vellet, præcepit illi auctoritate Apostolica illustrissimus tunc in Belgio Pronunciatus, ut Regulares à suorum privilegiorum usu non impediret, ac tergentem ad gravem multam condemnavit, per sententiam datam 16. Augusti anno 1600. Donec tandem Episcopus, destitit, & Regularium privilegia agnovit per transactionem Concilii Regii diplomate Bruxellis expedito confirmatam.

Hanc litem è Belgio tunc præscriptam, Tornacum nuper revertis Episcopus ex Gallia illi diocesi impositus, qui suo edicto 24. April. an. 1671. citavit omnes regulares ad confessiones secularium approbatos, ad subeundum novum examen à die 20. mensis Maji, revocans eo elapso omnes approbationes administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, sive per suos prædecessores, sive per Vicarios generales concessas: sed conatus ille novus majorem molestiam, quam profectum habuit. Nec alibi hujusmodi procellæ pacatiorem exitum retulere.

Declaratur generaliter quas pœnas incurrant, qui concessa Regularibus privilegia impugnant: aut qui violant debitam Episcopis reverentiam.

AD demonstrandum Pœnas in hac parte ab Ecclesia constitutas, pauca tantum ex multis Conciliorum ac Pontificum decretis in medium proferenda. Satis disertè eas pœnas ac censuras exprimit

Bulla aurea quæ incipit, *Sacro Predicatorum*, edita à Sixto IV. Kalendis Augusti anno 1479. quæ sic pergit. Inhibentes districtius ipsis locorum Ordinariis sub interdicto ingressus Ecclesiæ, & suspensionis atque gimine, & administratione suarum Ecclesiarum, & Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, & aliis quibuscumque, sub Excommunicationis lætæ sententiæ, & privatione earundem Ecclesiarum Parochialium, & omnium aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum quæ obtinent, nec non inhabitationis ad illa in posterum obtinenda, Pœnis, eo ipso qui contra fecerint incurrendis, ne personis quibuslibet Ecclesiasticis vel secularibus, in genere vel in specie, directè vel indirectè aliquid inhibeat, præcipiant, ordinent, vel statuant, quo minus Ordines prædictos, illorum domus, & professores prædictis gratis concessis liberè uti possint. Gratas autem illas prius recensuit, scilicet, Concessionem, indulgentias, & peccatorum remissiones, immunitates, exemptiones, facultates, privilegia, & indulta spiritualia & temporalia, qualiacumque sint, à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus prædictis, & à nobis, aut aliis auctoritatem habentibus concessa.

Pœnas eandem renovat, & alias adjungit Leo X. in solemnè diplomate quod incipit, *Exponi nobis fecerunt*, cujus authenticum apud Recollectos Burgalæ servatur. In quo postquam recitantur molestiæ modernis non dissimiles Regularibus, ac præsertim Recollectis illatæ, mandat Pontifex distictè Ecclesiæ Prælati, aliisque, ut ipsis sua privilegia integra, & inviolata conservent, atque ita pergit. Constitutiones prædictas, & dictorum Fratrum privilegia eis inviolabiliter observanda, sub pœnis & censuris in dicti SIXTI prædecessoris inhibitione contentis, moneatis, & præcipiatis. Inobedientes verò, legitimis super hoc habendis processibus; censuris & pœnas prædictas incurrille declaretis, & declarios publicè nunciatis, aut nunciari faciatis, ut tales ab omnibus aliis evitari mandetis, & alia faciatis que in præmissis fuerint quomodolibet opportuna, invocato etiam ad hoc quando opus fuerit auxilio brachii secularis. Reliquas verò personas tam Ecclesiasticas quam seculares, cujuscumque status aut conditionis existant, qui Rectoribus Parochialium Ecclesiarum in præmissis contra Fratres prædictorum, auxilium, aut consilium præbere præsumpserint, per censuras Ecclesiasticas, & alia juris opportuna remedia, monitione præmissa, districtius cœditeatis, & ut à talibus in futurum caveant, prohibeatis.

Qui hæc cupit fusius deducta, innovata, extendi, legat diplomata Pauli III. *Cum inter cunctas*, anni 1545. Et, *Exceat debitum*, anni 1549. Adeat Bullam Pauli IV. *Ex clementi*, anni 1557. Consular Constitutionem Pii V. *Dum indefessa*, anni 1571. Expedat Sanctionem gravissimam Gregorii XIII. in Bulla *Ascendente Domino*, anni 1584. ubi contra impugnatores Instituti, & privilegiorum Societatis Jesu fiuntur plures pœnæ, ac censura Sedi Apostolicæ specialiter reservatæ.

Nec est quod aliquis existimet se ab his censuris, & pœnis immunem esse, ex eo quod ipse interceptetur Apostolicæ privilegia suo facto non adversari.

Advertat ille per Canones Ecclesie legitimam privilegiorum interpretationem soli Sedi Apostolicæ reservatam esse. Id statuit pridem inter alios Clemens IV. in diplomate quod incipit, *Ordinis vestri*, quod alii postea Pontifices Paulus III. Urbanus VIII. ac Clemens X. eodem tenore sanxerunt. Decernit autem Clemens IV. in his terminis, Ne Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati alii, indulgentias, seu privilegia vobis ab Apostolica Sede concessa, sive clara quæ interpretatione non indigent, sive dubia contineant, de cætero interpretari præsumant, auctoritate præsentium distinctius inhibemus, volentes, ut cum ejus sit interpretari, cujus est concedere, super hujusmodi dubiis, & obsecris, dictæ Sedis judicium requirant. Eandemq; legem, ac legis rationem exhibent sacri Canones, ut illud Innocentii III. Cap. *Cum venissent*, de Judic. Cum super privilegiis Sedis Apostolicæ causa verferatur, nolumus de ipsis per alios judicari. Rationem subdit Glossa 25. q. 1. Ipsi namque soli valent Canones interpretari, qui jus condendi eos habent. Denique postremus Pontifex Clemens X. prædecessorum suorum vestigiis insistens, in Bulla, *Superna magis*, anni 1670. decernit fore, Irritum & inane quidquid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Norunt scilicet universæ Ecclesie Moderatores super premi (quod forte alii non æquè advertunt) quam gravibus ex causis Religiosos Ordines Apostolicis indulgentiis, ac privilegiis muniendos esse censuerint. Non ignorant quanto labore, ac zelo in omni orbis parte Ecclesiam excoluerint, quanto Martyrum Sanguine, quam copioso Apostolorum virorum sudore eam irrigaverint; quantis studiis, ac vigilis pro Ecclesie propagatione, hæresum extirpatione, & animarum salute, non tantum in Europa, sed in remotissimis Orbis regionibus omni ævo se totos impenderint, hodieque impendant. Illi sanè haud satis benè de Deo, & Ecclesia merentur, qui horum privilegia enervare, functiones opprimere, animos infringere, sibi decorum esse existimant.

Neque minùs improbandi forent Regulares illi, qui religiosæ summisionis immemores, non dubitant ultra Facultatum suarum limites cum Pastoribus, & Prælatibus Ecclesie quasi ex æquo contendere. Pauci hujusmodi, Spiritu non sancto impulsæ, sæpius improvidè destruant, quod alii multo labore ædificant, dum ausu temerario utriusque Cleri pacem perturbant. Degenerant ceterè illi à præclaro majorum suorum exemplo, quibus nihil antiquius erat, quam cum omnibus Ecclesie membris, præsertim cum Prælatibus, & Pastoribus etiam privatis, institutam à Christo pacem, ac harmoniam conservare.

Quam verò graviter universim delinquant, qui debitam Episcopis observantiam violare præsumunt, constat aperte ex Constitutione 26. Leonis X. quæ incipit, *Dum intra*: & sic pergit: Eisdem insuper fratres in virtute Sanctæ Obedientiæ monemus, ut eosdem Episcopos loco Sanctorum Apostolorum subrogatos, præ debita & nostra, & Apostolicæ Sedis reverentia, congruo honore, & convenienti observantia venerentur. Ex quibus verbis gravis delicti pœnam colligit *Peyrius* in dictam Constitutionem §. 24. num. 44.

Horum verò Episcoporum potestatem & facultates amplissimas, præsertim in Missionibus, recensemus inferius Tract. 2. Cap. 5. ubi de variis Missionariorum Facultatibus tractatur. Tom. II.

cultatibus tractamus: item Tract. 3. Cap. 4. §. 4. in fine, de potestate Episcoporum in casibus Pontifici reservatis.

CAPUT IV. DE RELIGIONE.

Religio hic non sumitur pro Fide de qua fuit Tomo 1. sed pro Virtute qua Deo debitum cultum exhibet, de qua speculativè supra Tom. II. Part. I. pag. 52. hic practicè. Pertinet ad Religionem materia de Votis, Juramento, Blasphemia, Fæstorum observatione, &c. quæ traduntur infra Tract. 5. ad 2. Præceptum. Et de Horis Canonis infra post Sacram. Eucharistia, Missam, &c. De Statu Clericali infra ad Sacram. Ordinis.

Hic porrò traduntur Resolutiones Pastorales, &c. De Beneficiis Ecclesiasticis, Decimis, Asylis, Immunitate, Privilegio Fori & Canonis, &c. item de Statu Regulari, & quæque votis, statutis, &c.

RESOLUTIONES PASTORALES

De Pastoribus Ecclesia, Persona, Residentia, Officiis, Juribus, Decimis, Privilegiis, Beneficiis Ecclesiasticis &c. quæstiones in praxi, & iure singulares.

QUÆSTIO I.

An Ecclesia Parochialis una, possit duos simul Parochos habere?

Respondeo negativè. Quia etsi contingeret plures ad munia unius Ecclesie peragenda præfici, ille tantum esset Parochus qui suo nomine & independentè ab aliis curam illius Ecclesie administrat. Et constat ex jure Canonico, Cap. 1. de sponsa duorum: & Rotæ decisione 489. n. 3. Part. 1.

Sed quæres? An Episcopus non possit unam Ecclesiam Parochialem habenti alteram conferre?

Respondeo, id posse quidem, sed post pacificam possessionem secundæ Ecclesie, statim vacat prima. Sic declaravit Sacra Congreg. Concilii, & tradit Barbofa in summa Apostolicæ. Decil. verbo, *Parochialis Ecclesia*. Collect. 552. n. 54.

Sed excipe apud eundem num. 12. Nisi per consuetudinem, quæ 40. annis vigerit, Ecclesie duæ tamquam unitæ, semper uni, sine dispersione, collatæ fuerint: ita etiam censuit S. Congreg. apud Zerolam declar. 50.

QUÆSTIO II.

An censeatur Parochialis Ecclesia vacare si promoveatur illius Parochus ad Episcopatum titulatam in partibus Infidelium, & in alicujus Episcopi Suffraganeum?

Respondeo negativè. Sic enim resolvit S. Congregatio Concilii, die 14. Decembr. 1601. quam refert Barbofa Collect. 552. his verbis. Parochialis obtenta ab eo qui à Sede Apostolica ad Episcopatum in partibus Infidelium existentem promotus est, ac eodem tempore alicui Episcopo in Suffraganeum deputatus fuerit, non intelligitur vacare.

QUÆSTIO III.

An possit Episcopus dispensare, ut quis ante annum 25. inceptum, obtineat Parochialem Ecclesiam?

Respondeo negativè, cum communi. Quia Concilium generale Lateranense Cap. *Cum in cunctis*. §. *Inferiora*, requirit annum 25. saltem inchoatum: Episcopus autem contra Concilii generalis decreta dispensare non potest.